

Universul Literar

Anul XLVI Nr. 24

8 Iunie 1930

5 Lei

PROF. DR. BUICLIU

C t i o r i i

PROFESOR DR. BUICLIU 1857—1916

de Docent Dr. V. TRIFU

Doctorul Buicliu... nu sunt decât vre-o câțiva ani de când numele acesta era pe toate buzele..

Doctorul Buicliu... era un nume magic, care abia pronunțat, parcă se rostia vindecarea oricărei suferințe..

Doctorul Buicliu... a fost pentru medici tipul exemplar al succesului desăvârșit.

Și totuși... toată lumea l-a uitat.

Arhive întregi sunt la dispoziția oricui, pentru a da amănunte numeroase asupra oricărui tâlhar : arhive întregi îți pun înaintea, date neenumărate, despre orice imbecil, care a supt treptele politicianismului!

Nicăiri nu vei găsi amănunte despre viața unui om de treabă, căci aceștia nu interesează.

Nicăiri nu vei găsi amănunte despre viața unui prof. Buicliu, fiindcă nu a fost interesant decât în viață, atunci când putea fi de folos.

Și dacă ești de folos unei societăți, aceea nu înscamnă că Societatea trebuie să-ți fie recunoscătoare.

Cine a fost profesorul Christea Ștef. Buicliu?

Un medic... un clinician... un om care vindeca...

A murit? Au rămas atâția că nici nu se mai bagă de seamă...

Vor fi însă, poate, cine știe în ce colț de țară, câteva suflete recunoscătoare, pentru cari evocarea lui Buicliu va însemna ceva... o aducere aminte... un „o-dihnește-I Doamne!“... și ne luăm curajul să vorbim de el, pentru ele...

Dr. Cristea Ștef. Buicliu s'a născut la Roman, la 6 Decembrie 1857 și era dintr-o familie distinsă, fiul lui Ștefan Bogdan Buicliu și al soției acesteia, Mina născută de Prunkul, din Suceava, Bucovina.

După studii strălucite, întâi la Roman și apoi la Iași, la Institutul Academic, bachelareatul premiat, Buicliu, s'a dus la Paris, să-și facă studiile medicale, în vestita școală franceză.

Acolo, a locuit între români, la Hotelul zis al Principatelor Unite (Hôtel des Principautés unies), dar sta retras, studios, cuminte.

Imediat ce avu dreptul, se prezintă la concursul de externat pe care-l trecu strălucit; spitalele franceze fiindu-i deschise, studiile sale deveniră și mai importante și-și prepară celalt concurs, faimosul concurs al Internatului, pe care-l trecu deasemeni, strălucit.

Ca intern a putut lucra în spitalele Bicêtre, Tenon, Charité, etc. atrăgând pretutindeni atenția asupra seriozității, asupra forții sale intelectuale și morale... fisecește a fost întotdeauna de o isbitoare gingășie.

Laureat al Facultății de Medicină din Paris, s'a reîntors în țară, unde ajunsese cunoscut, căci ca intern al lui Charcot, — ilustrul Charcot. — pe care-l consultau toți oamenii bogați de pe toată fața pământului,

se distinsese față de Maestru care repeta pacienților săi români :

— „Veți avea în Buicliu un medic extraordinar“.

Când s'a înapoiat în țară, ziarele anunțau, oglindind opinia publică :

— „Vine Charcot!“.

Venirea lui Buicliu coincidea cu moartea ilustrului Prof. Dr. Marcovici : golul lăsat de marele Marcovici avea să se șteargă de către Buicliu, care începu câteva cursuri libere pe lângă Facultatea de Medicină.

În 1896 se înființă pe lângă această Facultate, o nouă clinică medicală, clinica două medicală care fu încredințată Profesorului Christea Ștef. Buicliu, medic primar al Spitalului Brâncovenesc.

După un răstimp de așteptare, Buicliu își formă o clientelă numeroasă... se pare că în practica sa medicală a fost întotdeauna autoritar; nu admitea, — și bine făcea — nici o concesie în cece privește prescripțiunile sale terapeutice : era întransigent, ca orice medic, care cunoscându-și perfect arta merge drept la țel, fără a pierde vremea în discuții sau compromisuri inutile ori chiar primejdioase.

Și-a consacrat nopțile, viața întreagă numai, bolnavilor, petrecându-și timpul între spital, consultații și vizitele la căpătâiul bolnavului...

Nu existau pentru dânsul petreceri, spectacole, distracții, nici mai ales acele oribile ceaiuri, unde omul de muncă este nevoit să stea cot la cot cu toți infanții trândăviei... Cât trebuie să fi detestat acest ora harnic pe nenumărații mânăuitori de cărți de joc, de intrigi și flirturi, pe care o societate josnică îi agrează din ce în ce mai mult. Stătea acasă, muncia alături de o soție bună, cuminte, care bolnavă grav de inimă îi umplea sufletul de o iubire caldă, plină de griji.

Duminica seara, avea câțiva invitați, prieteni și elevi cu care petrecea două-trei ore de discuțiuni calme, afectuoase.

Își petrecea vacanțele la țară, unde venia pe furis, căci de îndată ce s'ar fi aflat că a sosit, grămada suferinților apărea neînduplecată... „să mă vadă, numai pe mine, că uite nimeni nu știe ce am“, „ba pe mine că-s bătrân“, „pe copilul meu iubit“ și năvala nu mai contenia.

Totuși nu era fericit... pe lângă grija continuă ce-i inspira soția lui iubitoare, amenințată de o boală neertătoare, un fiu neînțelegător trebui să-i vâre în inimă o grea suferință : copilul omului harnic fu sortit să fie mânat pe alte cărări decât tatăl său... lumea cu așa zisa-i milă, o milă cumplită, șoptia în umbra marelui medic isprăvile copilului rătăcit.

Ca medic de spital era neîntrecut... în serviciul său de boale interne la Spitalul Brâncovenesc, înțelegea să stabilească diagnosticul boalei, prin observația clinică a bolnavului : întreba și cerceta cu răbdare, atenție și dragoste ; nu avea nevoie de zeci de analize și studii de laborator decât pentru a-i întări convingerea.

Întâi clinica și apoi, dacă-i nevoie, laboratorul. Azi se zice altfel : întâi laboratorul, apoi laboratorul și în fine, iar laboratorul : bolnavul se ruinează făcându-și analize, iar când e nevoie să-și cumpere medicamentul prescris, nu mai are bani.

Prof. Dr. Buicliu avea un simț clinic fără pereche ; o aruncătură de ochi, două-trei întrebări și boala era descoperită, seria hotărât rețeta și bolnavul pășia spre vindecare.

Avea un scris admirabil, iar rețetele lui era formulate cu îngrijire și eleganță.

Cu concepțiuni largi, îngăduia însă, elevilor săi să facă în jurul său cercetări științifice minuțioase și lucrări neenumărate. Era pe-atunci un eveniment mare : numai la Buicliu nu se aplica faimosul consemn : Magister dixit ! Maestrul permitea elevilor toată libertatea, ba mai mult încă le călăuzia cu dragoste pașii îi ajuta în cercetările lor, fără a le impune să alătore în publicațiile lor numele său.

D-rii Tatușescu, Danielopolu, Mante, Babeș și mulți alții, făcură lucrări de mare valoare acolo, în umbra marelui lor patron.

A inspirat și a îndrumat foarte numeroase teze de mare importanță.

Numai două lucrări publicate la Paris, sunt semnate de Buicliu și eminentul său elev Danielopolu :

„Puls vânos al pulmonului în leziunile mitrale“ (Archives du Coeur 1914) și

„Observație asupra unei pulsații vânoase periferice întâlnită într'un caz de anevrism al aortei ascendente“ (ibidem, 1912).

La curs, aducea în fața studenților, un bolnav care își povestea suferințele din trecut și pe cele actuale.

Profesorul sta în spatele bolnavului care nu-l vedea ; de-acolo, prin semne, accentua simptomele mai importante... învăța astfel, pe viitorii medici, să asculte cu răbdare și să știe să rețină lucrurile principale din cele spuse de bolnav, care înșira multe, adesea extrem de multe fapte fără însemnătate.

După ce termina bolnavul, acesta se scos și începea Maestrul...

Recapitula simptomele principale, le explica rostul și ne pomeniam, noi elevii cu diagnosticul pus de noi...

Continua apoi, evocând în fața noastră, siruri lungi de bolnavi de aceeași maladie, cu diferite nuanțe variate : admiram atunci, memoria prodigioasă a medicului care-și amintea perfect de oameni pe care îi îngrijise și cărora le știa situația actuală, adresa, greutatea familiare.

Într'o zi furăm așa de uimiți încât frământare cuprinsese amfiteatrul :

„Să nu vă mire, Domnilor, veți vedea că îngrijind bolnavii se stabilește între ei și medic un soi de legătură ciudată, foarte puternică, de rubedenie parcă, sau mai bine, de prietenie.

„Intr'o zi, ducându-mă la Focșani, a

...primit la gară, cu mare alai, de o în-
...curte și invitat să mă sui într-o
...sătură elegantă. Toți stau la distanță,
...etocolari. Deodată, mă zărește un bir-
...ar, care mă strigă :

— „Domnule Profesor, Domnule Pro-
...sor Buicliu poftiți aici la mine! Vă rog
...aj-vă jos, spune clientului său, că e d.
...fol. Buicliu și trebuie să-l duc pe dâ-
...n!”

— „Las' dragă, zic eu, am trăsura mea!”
— „Vai de mine, Dom' Profesor, nu-mi
...uți face așa rușine”.

„Ami strâns mâna cu energie și mă sui
...trăsura lui subredă. M'a dus la pas,
...roape întors spre mine, vorbindu-mi de
...capră, ca unui vechi prieten”.

— „Dar curtea? zise unul din noi.

— „Curtea? a! a rămas uluită și con-
...va să fie parcă și mai curtenitoare, și
...si protocolară”.

Dacă s'ar fi publicat toate lecțiile cli-
...te ale Prof. Buicliu, literatura medicală
...mânească s'ar fi putut felicita cu o
...erare extraordinară.

Dar nu s'au publicat decât două lecții
...i admirabile în „Spitalul”.

Era excelent camarad : a condus în
...si multe rânduri Eforia Spitalelor și s'a
...plat întotdeauna cu multă energie pen-
...a medici.

foarte simpatizat a fost propus și ales
...mai multe ori deputat și senator al
...ni, dar nu nu s'a folosit niciodată, de
...influența considerabilă de care se bucura
...viață, ca să vâre politicianismul în
...sală, în Facultate.

Și-a iubit Țara, cu o dragoste nemăr-
...nită și tot așa de mult, a doua patrie,
...ranța, ale căreia suferințe începute în
...911 îi zdrobeau sufletul.

Aștepta cu nerăbdare ca România să se
...sante în ajutorul Franței și pentru în-
...perirea neamului.

Despărțindu-se de noi în ajunul va-
...anțelor ne spunea emoționat :

„Domnilor, nu știu dacă ne vom reîn-
...alni aici, sau acolo, la datoria față de
...eam și Rege! Vă doresc din toată inima
...să ne vedem acolo, să culegeți lauri glo-
...și în serviciul Patriei, desrobindu-vă
...raji!”

Vocea, vocea lui caldă, convingătoare,
...gândită, se îneca de emoție : ochii lui
...strunzători, răscolitori se aprindeau de-o
...erimă și întreaga-i ființă elegantă, de-
...cătă se cutremura... Cu un gest de se-
...ar către copiii ce porniau la războiu ne
...luta, iar noi plecăm cu regretul că nu-l
...team lua cu noi...

Nu-și putu vedea visul cu ochii... Pro-
...sorul, medicul-general de rezervă Bui-
...liu, care retras în biuroul său, alături
...soția și sora sa, muta zilnic stegulețele
...colorului francez în fața celui german
...o hartă întinsă, și-a frământat, luni de
...le în noui și grele griji, sănătatea su-
...redă.

A închis ochii repede la 9 August 1916.
...ce zile înaintea declarării războiului
...streu.

Sunetele goarnei împiedecară un elogiu
...renit acestui mare român, în ziarele și
...ristele noastre...

După război, recunoștința noastră s'a
...llumit să pună pe una din străzile Co-
...ceenilor o tînichea cu numele lui Prof.
...liu.

În casa lui din str. Alex. Lahovary, con-
...mară să vină bolnavi, din toate colțu-
...le țării... întrebau de Dr. Buicliu și gă-
...eau instalate acolo, biurourile unei So-
...cetați de afaceri industriale.

Nu mai comandă Știința, răposată și
...naivă „Dreptate!” Comandă acum Suve-
...ranitatea nerușinării și a speculii!

Pentru medicul de ispravă nu mai este
...decât o consolare : să adoarmă calm și
...senin, în noaptea supremă. Să asculte,
...cum zice J. L. Faure, vocea conștiinții
...sale murmurând sufletului său potolit că
...a făcut pe lumea asta mai mult bine de
...cât rău și că, pe acest pământ de bucu-
...rie și de mizerii, mâinile sale au alinat
...cu mult mai multe suferințe decât va fi
...provocat.

Prof. Buicliu a putut adormi calm și
...senin.

Dr. V. TRIFU

Adevărate

Pe vremea când își prepara la Paris,
...greul examen de Internat, pentru a nu fi
...tentat să iasă în oraș, și-a ras una din
...sprâncene.

Intors dela Paris, și-a instalat în locu-
...ința sa, un Cabinet medical și și-a pus o
...tăbliță, anunțându-și orele de consultație.

„Dar clienții întârziiau să apară”, po-
...vestește sora lui, venerabila doamnă Sta-
...matopol, care i-a purtat întotdeauna, o
...dragoste fără margini : — „Zile de-arân-
...dul i-a așteptat până când, odată, unul,
...din întâmplare, desigur, a nimerit la ușa
...lui. Ce eveniment! Ce emoție în casă!”

„În timp ce doctorul își asculta pacien-
...tul, familia stătea ascunsă, așteptând
...sfârșitul întâmplării nemai pomenite”.

„După terminarea vizitei ce bucurie pe
...toți : doctorul primea copleșit felicitările
...familiei”.

„Cine ar fi bănuț pe atunci, spune buna
...Doamnă Stamatopol, că sala aceea pustie
...de consultații se va schimba cu alta,
...suntuoasă, cu lachei în fire deschizând
...grele porți, prin cari lumea nu mai dove-
...dia să-i vină rândul?”

La una din admirabilele lui lecțiuni
...clinice, ni-a prezentat o femeie sărmană
...foarte greu bolnavă. Potrivit obiceiului,
...bolnava ne istorisi suferințele ei, în timp
...ce în spatele ei, profesorul, prin semne,
...ne indica valoarea simptomelor povestite.

La un moment dat, femeia vorbind de
...câți copii are, se întreruse pentru a vorbi
...de cel mic :

— „Are doi ani! ce-o fi făcând acasă
...mititelul mamei?”

Și continuă... noi ascultăm adânc miș-
...cați.

Deodată, profesorul face un semn... bol-
...nava ne puse un simptom care ne făcea
...să pricepem boala, care era incurabilă...

Domnișoara R... isbucni în plâns...

Bolnava o privi blând și-o mângăie :

— „Îți mulțumesc domnișoară că ai
...milă de mine!”

Cu cuvinte de o blândețe fără margini,
...Profesorul, zâmbitor, conduse bolnava a-
...fară din sală... dar se întoarse foarte su-
...părat :

— „Domnișoară, dacă te-ai apucat de
...Medicină sunt sigur că ți-e milă de sufe-
...rința omenească. Dar, dacă nu știi să te
...stăpânești, întoarcete-te acasă!”

„Domnilor, ne zise, un medic e cu atât
...mai bun cu cât este mai milos! Însă a-

devăratul om milos își stăpânește mani-
...festații exterioare ce pot întrista ori spe-
...ria pe bolnav!”.

Plecă apoi repede...

Fminentul meu coleg, chirurgul Br., fe-
...ricit de nu știu ce eveniment, ajunsese după
...un chef strașnic, în hale, pentru a-și lim-
...pezi creierul...

La 8 jum. dimineața era încă buimac:
...veni totuș, la cursul Profesorului Buicliu
...pe care-l adora.

Sta însă la ușa amfiteatrului, afară.

Sosind profesorul, acesta face semn lui
...Br. și-i spune :

— „Poftim intră!”

— „Nu Domnule Profesor, nu se poate,
...fi răspunsese elevul cu sughițuri formida-
...bile, eu sunt beat... am venit să vă văd
...numai... v'am văzut... plec...”

— „Bine, îi acordă Maestrul, bine du-te
...dragă, și cucerit de privirea caldă a ele-
...vului său, îl mângăie și-l sărută mișcat...”

În Mai 1897, ziarul „Dreptatea” publică
...un desen reprezentând pe principele Fer-
...dinaud bolnav în pat, cu principesa Ma-
...ria alături îngrijorată, doctorul Buicliu
...la pulsul bolnavului și cu ochii spre ușă
...face un semn regelui Carol și Reginei Eli-
...saveta.

Iată ce scrie sub această ilustrație :

„Scena s'a petrecut întocmai la palatul
...dela Cotroceni

„În camera bolnavului nu era decât
...principesa Maria care privea cu o nepută
...duioșie spre soțul suferind.

„Doctorul Buicliu care de cinci ore ste-
...tea neclintit, examinând cele mai neîn-
...semnate mișcări de figură ale bolnavului
...și căutând să pătrundă în taina durerilor
...prin aceste semne exterioare, pipăia acum
...pulsul

„În momentul acela apăru Regina și
...Regele.

„Suveranii, veniți în grabă dela palatul
...regal, voiau să vadă pe prinț despre care
...se telefonase că merge rău de tot.

„Doctorul Buicliu făcu semn imperativ
...(sic) Suveranilor să se oprească în loc și-și
...urmă observațiile înainte...”

„În acel moment, scrie cu naivitate ga-
...zeta, comanda Suveranitatea Științei”

V. T.

NOTE BIOGRAFICE

Doctorul Christea Ștef. Buicliu s'a nă-
...scut în Roman, la 6 Decembrie 1857.

A urmat școala primară în Roman, iar
...liceul la Iași.

A făcut medicina la Facultatea de Me-
...dicină din Paris.

A fost extern și intern al Spitalelor din
...Paris.

A lucrat în spitalele Bicêtre, Tenon,
...Charité, etc.

A fost profesor de clinică medicală la
...Facultatea de Medicină din București,
...predând cursul său la Spitalul Brâncove-
...nesc.

A fost de mai multe ori Efor al Spita-
...lelor.

În repetate rânduri deputat și senator în
...Parlamentul român.

A murit la 9 August 1916, în București
...și e înmormântat la moșia sa din Roman.

V. T.

p o e z i e

R O A T A

Un fulger noaptea minții îmi brăzdasă
Când inima și gândul te-au creiat,
Și'n lemn cioplit cu mâna mea vânjoasă
Întâiadață 'n lume drum ți-am dat...

Pornisă carul dus de tine roată,
Și steaua mare s'a mirat pe cer,
Și florilor păreai ca un mister
Când roua te-a stropit întâiadață.

Și drum s'a 'ntins sub tine peste zări,
Furând rotire a ta fără hodină
Să-i cate parcă 'n altă lume gări,
Când tu mușcai cu spițele lumină.

Ca să 'nflorești miraje pământești

Cum eu te-am născocit cu gând de faur
Te-am modelat apoi din fier și aur
În mii de 'nchipuiri să înflorești.

În foc și în oțel să te sfărâmi
Cu dinți ce 'mbucă 'n scrâșnete alți dinți,
Și funduri de pământ când râmi
Să-mi pari un cânt al nouilor dorinți.

Dar, roată dela carul meu plecat
Din răsărit cum tai ameza-mi pare,
Că întâia dimineață plânge 'n noi,
Că nu ne mai întoarcem înapoi
Când de ameza noastră-am lunecat.

G. TALAZ

LUNECĂRI SPRE APUS...

În tăcerea cânepie...
Foi de tei de-alungul zilei
— Pasări împușcate'n vis —
Ca o ploaie 'n vânt fugită
Peste turnuri și ruine
Râsul moartei l'au deschis...

Umbră treptelor din ceruri
A pus pod în fața casei
Și pe apa din fântâni.
Dudul alb ca o găteală
Scapără în amintire,
Când o sună crengi pe mâni.

Trandafiri cu ghimpi și cântec!
Fumul suie 'n cortul lumii
Dintr'un hârb de luat aprins.
...Peste culmi vrăjește luna —
Rotind flugi tăiași 'n sânge
Ce la geamul meu s'au prins...

IOAN GEORGESCU

S O N E T

Îmi cresc în suflet tufe de urzici,
Zac pe auzu-mi stratouri de tăcere,
Și nu mai deslușesc nici-o durere;
Atât m'a tot lovit al soartei bici!

Nu știu ce vânt ursit, ori ce putere,
M'a împins în lumea asta de pătici,
În care n'am nici dușmani, nici amici,
Și 'n care nici-o țintă nu mă cere!

Dar în adâncul inimii zvâcnește,
Ca'ntr'un vulcan a cărui lavă crește,
Un dor de o iubire ca 'n povești!

Cândva, ca o Titanie modernă,
Jura-voi iarăși dragoste eternă,
Disprețuitei larve omenești!

ALICE SOARE

RONDELUL NOPTII

Încet, încet, pe nesimțite,
Coboară noaptea din țării,
Cu dorurile'i chinuite
Și adâncele-i melancolii; —

Cu visele ne'ndeplinite
În ore negre și târzii...
Încet, încet, pe nesimțite,
Coboară noaptea din țării.

Și câte gene ostenite
Închide în orele'i pustii;
Pe câți, străini de bucurii
S'așterne sumbră și'i înghite —
Încet, încet, pe nesimțite!

SEB. HORTOPAN

MORTUARE

Plouă peste morții noștri plouă,
Dintr'un nor întreg un grădinar nebun
Și-a croit o stropitoare nouă:
Stropitoare nouă, grădinar nebun...

Plouă: peste morții calzi și umezi,
Peste felinarele sparte și goale.
Peste câinii flămânziți și umezi,
Peste tăciunii și tămâia din oale...

Plouă peste fiecare cruce;
(Grădinarul nebun se închină)
Așa va ploua și peste morții, care au să vină...
Și peste cei, ce se vor duce...

MATEI C. ALEXANDRESCU

arendaș ar fi făcut pe lângă cele 4 cabine încă 20 și stăpânul lui Iețic, un jid scund și cu ceva burtă n'ar mai avea prilejul fericit de a tot băga bani la jeb¹²⁾ și nici de a se tot uita la ceas ca să te scoată mai repede afară din baie). M'am hotărît când voiu veni la București să scriu o serie de articole despre „Bogăția subsolului Maramureșan neexploatare”... M'am hotărît dar...

— Iată Bocicoiul Mare!

Șoseaua, în dinineajă umbră de pomi ne duce până la vamă. Un tren ne-a tăiat-o în vâjiit și șuerat prelung. Oprim pe dreapta la nește case cu trepte și nu apucăm să coborîm:

— D-l N. Dărvărescu, girantul vămei. D-l Rădulescu, ajutorul d-sale. Doi români deschiși și la suflet și'n privire.

— Mă bucur. Pe „Dom Paul” l'au luat în primire.

— Așa, din an în Paști pe la noi?

— Nu prea pot... parohia...

— Lasă, lasă... Poftiți înăuntru. Am urcat scările după ce ne-am înfățișat de bună cuviință și alături la „Poliția de frontieră”, tot o casă cu trepte de piatră și cu români...

N'am stat mult, dar las un crâmpeiu de însemnare să vorbească:

„Bocicoiul Mare”

Numai jumătate din localitate la noi. E plin cu unguri, jidani, ruteni. În Bocicoiul cehoslovac sunt români....

Aci... Biserici frumoase, o școală de pomicultură... D-nii Dărvărescu și Rădulescu au înființat o soc. culturală cu un cazinou propriu, bibliotecă românească, bufet, popici.... Dau serbări cu teatru, cântec și joc românesc.... Un amănunt: Toată lumea-i mulțumită (și cum să nu fie când au întemeiat și o cooperativă!) Numai d. plutonier de jandarmi nu-i mulțumit pentru că susține sus și tare că d-sa fiind membru al cazinou-ului nu înțelege să plătească vinul care îl bea la bufet (și-i drept că bea cam des) și să se ia măsuri ca dacă nu se dă gratuit, să-l aibă cel puțin cu... reducere“...

Coborîm iar treptele, ne urcăm în trăsură și un grănicer ne salută când trecem Tisa pe un pod de fier în Cehia...

II

Miros pătrunzător de mere și gutui mi-au amintit că stăruie toamna.... Le văd îngrămădite între cele două geamuri dela ferestă, sus, împresurând teancuri de cărți pe un dulap și pe policioarele sobei de zid alb. O icoană într'un colț, mănunchiu de busuioc uscat, mai jos o candelă albastră c'un sfârâiac de lumini abia-abia (Doamne iartă-mă! că nici ba s'o văd dacă părintele intrând nu și-ar fi făcut spre răsărit o creștinească cruce mare!). Paturi cu zestre din perini mari și mici, pereții acoperiți cu scoarțe. Ce frumoase scoarțe! Ce transilvănene, ce basarabene, aici i-aici! Ce desen? Cum să le descriu? Ce înălțime de colori? Cum să le arăt ca să le sărute și inima și ochii răbdătorului meu cetitor? Una, una însă mi-a plăcut mai mult ca toate. Infățișa un roșior bând apă, însetoșat din cofa întisă pe semne de Rodica lui V. Alexandri... Dar calul lui semeț și alb...

— Nu vii teamă?

— Mie?

— Dacă vede cehul?

— Pe ei nu-i interesează decât... comunismul!

Uitai să însemnez, că odaia în care în

spre icoană făcua preotul mătanie e a d-lui badea Vasil Toda din Bocicoiul mare cehesc... Cu o horincă¹³⁾ uitai de roșior, dar d-lui badea Vasil... după două horinci pă ne scutate din cap când le bei de tari ce sunt, începu prietinos să ne povestească frumoase amintiri din „junețea” sa... Mai luminoase rețin două: Lupta cu schimbarea numelui din Vasile în Laszlo c'a trebuit să-l facă Bassileus ca nimeni să nu i-l poată traduce în ungurește și Memorandul.. Badea Vasil Toda, are păr alb (nu și-l mai smulge la oglinzi!) și e în putere și senin deși a trecut prin multe... A fost martor în procesul cauzei românești la Cluj și ce dărij va fi fost atunci căci mă înspăimânt și-mi crește volnic în nima când povestește în cuvânt răspicat și tăios nemernicia maghiară.... Ochii i se aprind, cuvântul blajin capătă tărie și însemn iar din toată firea lui încă răsare vârtoșenie de brav războinic... Fără să știe, Badea Vasil m'a învățat adevărata istorie a neamului care nu se uită: Nu cu date, cu urcări și prăbușiri de tron, nici cu tratate și diplomație de culise, ci cu suflet, avânt și sânge.... Ar fi o minune și de un netăgăduit adevăr dacă o seamă de culegători ar colinda țara toată și ar răzbi din cămin în cămin și ar însemna dela tot insul amintirile aceste cari ni se par fără multă importanță acum, dar cari strânse laolaltă ca și folklorul, vor alcătui pentru generația care vine, Catechismul durerilor și oprimărilor suferite de un neam întreg....

— Dar cu plebiscitul¹⁴⁾?

— Nu se face?

— Nu? Rămânem cehului?

— Rămâneți!

— Și aveam atâta nădejde! Și ochii au prins o mărgică de lacrimi....

— Sunt român și sunt român și ce mai vrei?

Aud ca un cântec sub ferestre. Mă ridic să trag perdelele să privesc. Badea Vasil îmi face semn să stau jos:

— Ce e?

— Ce voiți să fie? Un ortac de-al meu!.. Sunt douăzeci de ani și mai bine de când la o petrecere, acesta a venit în joc cu un trei colori românesc pe piept. A fost zarvă mare. Un ungar, directorul fabricii de oțet de-aici (amu' o pierit), a chemat jandarii. Petrecerea s'a spart... ortacu' meu a fost întemuițat o săptămână, apoi l'au dus la spital c'au zis că datu-s-a cu capu' de pereți ca să moară și hăt! târziu l'au slobozit acasă... De-atunci sunt douăzeci de ani și mai bine... Zi de zi, altă treabă n'a avut decât că și-a agățat în piept tri-colori și striga pe uliță....

Nu știu de ce n'am mai putut sta la d-l Badea Vasil Toda, am făcut semn părintelui, ne-am luat ziua bună și ne-am arcat în trăsură.. Cât a ținut șoseaua printre dughiene până la vamă nici dom' Paul, nici eu n'am rupt tăcerea măcar cu un singur cuvânt, dar sunt încredințat că nu numai mie îmi făcuse rău povestirea bătrânului Toda dar și părintelui care își smulgea iuțit pârdașnicul fir din barbă.

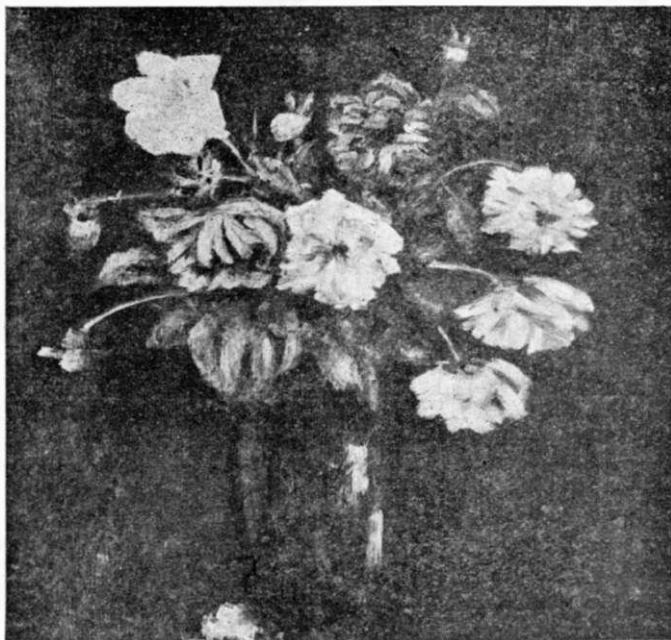
— Sunt român și sunt ro.. m'a urmărit cuvintele astea și când am trecut podul de fier și am dat cu ochii cu d-nii Dărvărescu și Rădulescu cari au binevoit să nu mai ție seamă de prietenia legată acum 2 ceasuri și ne-a căutat ca pe hoții de cai dacă cumva avem mătasă din Cehia; iar mie neîndurații cerberii de graniță, mi-au luat 2 cutii cu țigări „Tatra” La gura și rugămintele mele d-lor nu s'au înduioșat ci au ținut morțiș să mă convingă că sunt prohibite....

— Sunt român și sunt ro...

CESAR PRUTEANU

12) buzunar. 13).

14) Românii din Maramureșul cehesc nu se pot împăca cu gândul că rămân afară din hotare și de 10 ani tot svonesc că se face plebiscit și că românii vor ocupa Maramureșul cehesc.

A. FALCOIANU: Flori

PREMIILE ACADEMIEI

de PAUL I. PAPADOPOL

Spre deosebire de S. S. R. care a înțeles să facă anul acesta (cu o singură excepție, aceea a d-lui Al. Cazaban) din acordarea premiilor sale o chestiune de cenaclu încurajând mai ales încercările morbide ale unei anumite stângi literare. Academia Română, stăpânită, după cum e și de așteptat, de un spirit larg de imparțialitate și definitivă recunoaștere, n'a ezitat o clipă să aleaga din mulțimea nenumărată a lucrărilor prezentate (căci ce publicist nu visează un premiu cât de modest din partea acestei instituții în legătură cu simțul de apreciere al căreia se creiașeră, de cei interesați, legende atât de fantastice?) pe cele într'adevăr merituose, atât la secțiunea literară, cât și la cea științifică.

Și lucrurile nu puteau fi astfel atâta timp cât aprecierea acestor lucrări a fost incredințată atâtor personalități de elită ale sufletului românesc — d-lor C. Rădulescu-Motru, I. Simionescu, Ioan Lupas, Sim. Mehedinți, G. Marinescu, Em. Racoviță și general R. Rosetti, Murnu G. și Sextil Pușcariu, cari, printr-o minunată intuiție a lucrurilor, au înțeles și menirea Academiei Române, și rostul acestor premii — fără să se dea la o parte să aprecieze și să definească într'un nimeritor consens, drumul singurei și adevăratei literaturi, singurei și adevăratei științe românești cu caracter universal.

Nu e de mirat, prin urmare, că sortii s'au oprit la acea minunată înseelare a războiului românesc în care pulpită o simțire adânc omenească și larg socială pe care cel mai vijelios și variat prozator al vremurilor noastre, d. Cezar Petrescu, a prezentat-o publicului sub simbolicul titlu „Intunecare”, acordându-i partea leului din cel mai important premiu pentru literatură — premiul Eliade Rădulescu. De data aceasta aprecierea forului suprem s'a asociat de minune cu aceea a criticii și cu a marelui public.

Și la fel s'au petrecut lucrurile cu celălalt laureat Eliade Rădulescu, cu prozatorul Damian Stănoiu, cântărețul suferinței monahice, ai căruia „Călugări și ispite” au impresionat simțul de apreciere al rutinașilor academicienilor cari se vor fi distrat în toată sinceritatea urmărind tribulațiile fratelui Artemie „în cântarea unei parohii”, sau paginile de antologie ale acelei „anchete”, atât de minunat ticluite de cei năpăstuiți.

Și bucuria noastră crește când (e drept în fața unui premiu prea mic) găsim „Cerbul de lumină”, volumul unuia dintre cei mai puri și mai compleți lirici contemporani, d. Radu Gyr — din opera căruia cetitorii noștri au avut atâtea ocaziuni să se înfrupte în chiar paginile „U-

niversului Literar”. Ne găsim și deastădată în fața unei juste răsplătiri și felicitând pe tânărul laureat, nu putem uita nici pe raportorul acestui premiu — d. prof. Ovid Densusiașu, fiul închinător al frumosului dela „Viața nouă”⁽¹⁾ Tot atât de felicit inspirată a fost Academia română și în acordarea premiilor de specialitate distingând opere ca „Tolstoi educator” a prof. C. Nărlv, „Cartea Românilor din Istria”, a harnicului cercetător, d. Lecca Morariu, „Cartea de aur a Românilor de sub coroana ungară”, a „bătrânului publicist și memorialist ardelean Theodor V. Păcățiu”: „traducerea din limba arabă în limba franceză a descrierii făcută de diaconul Paul de Aleppo asupra voiajului patriarhului Macarie al Antiochiei”, datorită pr. prof. Vasile Radu — cum și atâtea altele din domeniul medical datorite d-lor Const. Bacaloglu, Mina Minovici, D. Gerota, D. Ioan. I. Minea, etc.

În fine, o ultimă notă bună o constituie premiul acordat d-lor g-l Alevra și căpitan Radu Dinulescu, din marele Stat Major — pentru lucrarea „Este armata un factor de progres?” — acesta din urmă fiind unul din cei mai cunoscuți și apreciați cercetători ai chestiunilor militare dela noi și din afară, un distins militar și un cetitor pasionat. Fără să ne putem încheia decât felicitând simțul de apreciere al înaltei instituții culturale, iar

(1) Ni se comunică, în ultimul moment, că, în realitate, raportul acestui volum ar fi fost făcut de d. prof. G. Murnu.

nouilor laureați urându-le succese ceva mai sensibile — și din punct de vedere material.

Ori cum ar fi — un lucru nu trebuie tăgăduit: așa cum au fost acordate, cu tactul și cu ponderanța unor adevărați înțelepți — premiile oferite de Academia română, în sesiunea Maiu 1950 — constituie mai mult decât un simplu eveniment trecător: judecate cu toată seriozitatea unei fapte mari — ele constituie un eveniment în istoria scrisului românesc — o încercare de a-l orienta: un început promițător pentru adevărații creațori. Aceștia vor trebui să înțeleagă, prin urmare, că există, și la noi, cineva care, ridicându-se deasupra calculelor meschine de bi-sericuită, este în măsură să-i aprecieze în justa lor valoare, să-i vadă numai așa cum îi prezintă propriile lor producțiuni. Fără să ne înțelegem în acest caz — ei trebuie să urmeze un drum — acela al seriozității literare, indicat atât de precis de Academia română prin raportorii ei. Că — în același timp — această apreciere constituie o palmă (și nu o palmă academică) aplicată pe tulpinul descurajant al atâtor sinistriați ai scrisului românesc — e neîn-doios. Voi înțelege măcar acumă că, dacă prin mijloace atingătoare de literatură, reușesc să se premieze în familie, nu vor ajunge niciodată să aibă satisfacția amă-girii gustului celor chemați să aleagă grâul de neghină.

Academia română și-a reluat locul de îndrumătoare a gustului literar.

Să ne trăească!

Prof. Bucliu (2) la Congresul Medicilor în 1915.

În jurul Regelui Ferdinand (1) se mai pot distinge: Ionel I. C. Brătianu, prim-ministru (6), Prof. Angelescu (5), Prof.

Marinescu (9), Dr. Bardescu (10) precum și defuncții general dr. Călinescu (5), Prof. Demetriaș-Iași (4), Prof. Nicu Tomescu (7), Prof. Babeș (11), Prof. Petrini-Galați (12).

in strainatate

TEATRUL DES ARTS — PARIS

„LES CRIMINELS”

de FERDINAND BRUCKNER

După o serie de două sute de reprezentații, s'a scos la începutul lunii Mai de pe afișul teatrului des Arts, piesa lui Bruckner: „Les criminels”.

Pentru Paris o serie neîntreruptă de două sute de reprezentații nu e o cifră care să impresioneze. Dar Bruckner când a scris această piesă nu a avut în primul rând în minte să facă casă și e probabil că nici n'a fost gustată decât de un anumit public. O piesă, în care societatea spintecată ca de un operator brutal, își etalează impudic măruntaele.

Ai chiar momente când ai întoarce bucurios capul. Și totuși dacă fațadele multor case ar fi transparente și ai putea privi fără sfială înăuntru...

Căci la ridicarea cortinei vedem întâi numai fațada unei burgheze și pasnică case cum sunt la fel cu miile în orice oras mare.

Dar iată că se ridică în tavan fațada precum s'a ridicat și cortina. Vedem nesfârșite cum viețuiesc oamenii diferiți, ce ocupă încăperile mici a celor trei caturi.

Și în fiecare încăpere trăeste un grup de oameni, se înghebează o dramă. În subsol Olga — o tânără dactilografă — tacează nervos la mașina de scris. Ji e însă gândul aiurea. O apasă grija unei maternități apropiate. Sărăcia o îndeamnă să-și suprimă fătul, pentru care luptă încă instinctul ei de mamă. Iozefina (D-na Pitoëff), bucătăreasa unor locatari mai bogați, stăruie de Olga să lase, să vină pe lume copilul. Are să-l ia și să-l crească dânsa. Nu spune, că în copilul acesta, pe care vrea să-l dea drept al ei, — nădăjdueste să păstreze mai bine dragostea amantului ei Tunichtgut, — un băiat de cafeana. — a cărui meserie deocamdată e succesul pe care îl are la femei. Și-n timp ce Iozefina și Olga sfătuiesc prietenește, Tunichtgut în odăia lui unde tot ce-l înconjoară: pat, gramofon, vestiminte, îi e dăruit de Iozefina, — se dichisește, se parfumează, se pregătește pentru dragoste. Căci e iubit de vreo patru femei și are acum chiar întâlnire cu Etelea — patroana puțin scrupuloasă a unui cabaret murdar și interlop. Și trece voios în camera Etelei.

La alt etaj, într'o cameră, o văduvă socotește amărâtă și singuratică banii luați ne niste bijuterii ce nu-i aparțineau. Și i-a însușit ea să-și poată crește cum se cade copiii: un băiat adolescent, o fată de vârstă amonului. Unechiul copiilor, posesorul bijuteriilor înstrăinate, va înțelege, va ierta viaa mamei?

În altă încăpere un tânăr face propuneri de dragoste mamei prietenului lui. Sunt întrerupți la vreme. Explicații grele, întineric.

Se luminează camera în care Etelea tocmai se ridică satisfăcută din pat în timp ce Tunichtgut — amantul Iozefinei — își pune bretelele. Sunt încântați și unul și altul. Etelea n'a mai întâlnit atâta virilitate. Tunichtgut își primește senin salariul.

Deodată turburare! Se aud pe coridor pașii Iozefinei, care vine dela piață și se oprește să stea puțin cu Etelea de vorbă.

Tunichtgut abia are timp să iasă pe ușa opusă și Etelea să-și compue o figură nepăsătoare.

Iozefina intră bănuitoare, lubeste nebu-nește pentru întâia dată și înțelege să fie iubită la fel. Tunichtgut e totul pentru ea și vrea să fie tot numai al ei. E firește geloasă și bănuiește pe toate femeile din jur. Se spovedește mai întâi oarecum prietenește Etelei, se ceartă apoi puțin cu dânsa, o pune să-i jure, că nici odată n'a fost Tunichtgut pe la ea. Etelea jură orice. Dar atunci Iozefina zărește pe masă ceasul lui Tunichtgut. Patul e încă în dezordine. Înțelege. Nebună de gelozie — cu o putere ce nu o puteai bănui în trupul ei mic, o prinde de gât pe Etelea și o sugrumă. Își ia apoi în mână coșul și fuge nevăzută de nimeni. O revedem în bucătăria ei unde tocmai Tunichtgut senin cobeta cu jupâneasa.

Între timp trupul Etelei e descoperit. Poliția găsește ceasul lui Tunichtgut pe masă. Dulapul cu bani e încă deschis. Dovezi destule împotriva lui Tunichtgut, care e fără serviciu de atâta vreme. E firește bănuț și arestat. Singură Iozefina ar putea să-l scape.

În actul doi se ridică pentru spectatori fațada unei case a dreptății. La un etaj e o curte cu jurați, la altul un tribunal corecțional, o curte de punere sub acuzare la altul. Sunt judecați aci după legi și paragrafe toți presupușii vinovați.

Olga dactilografa, care a lăsat să vină pe lume copilul, n'a avut cu ce-l crește și într'o clipă de desperare s'a aruncat cu el în apă, e condamnată la cinci ani închisoare pentru pruncucidere. Căci a putut fi salvată dela înec numai ea singură, copilul a murit și gestul ei a fost socotit voit neigăs.

La tribunalul corecțional un esroc adevărat e achitat pentru că martorul dovăditor are interes să nu mărturisească. Un adolescent e urmărit pentru că o țară trupească face din el un anormal.

La curtea cu juri Tunichtgut ia la început lucrul în glumă. Se știe doar nevinovat și răsfățatul femeilor mită e acum bărbății îl judecă. Răspunde ireverentios, îndispuie curtea. Mărturiile ce aduc femeile — iubitele lui — preamăresc calitatea ce nu au aci cântare. Ceace îi constituia forța și meseria lui nu-i în fata judecătorilor decât o culpă în plus. Mărturia Iozefinei, adusă și ea cea din urmă martoră nu schimbă nimic, căci Iozefina pare a nu avea nimic de spus în favoarea lui.

E deci condamnat la moarte. Și la rând în cele trei caturi ale casei justiției condamnările — conform unor anumite paragrafe — cad nedrepte, tăioase și acințurabile.

În actul trei revedem acciș casă din actul întâi căreia i s'a ridicat iarăși fațada. În cabaretul Etelei același gramofon invită lumea la petrecere. Aceleași drame se repetă. Vedem iar o tânără slujnicuță slăbindu-se și ne mai știind cum să-și procure bani pentru amantul ei — un boxeur ratat și pentru a suprima un făt ce nu are ce căta pe lume.

La etaj sus camera văduvei cu bijuteriile însușite e ocupată acum numai de fiul ei care trăește comod din afaceri necurate. Pe sora lui însă nu o mai vedem. O fi despăgubit dânsa într'un fel pe unchiul frustat?

Jos în subsol Iozefina vrednică bucătărească bate de zor o maioneză. Pe un scaun avocatul condamnatului Tunichtgut se străduiește să-i smulgă o mărturisire. Se pare că avocatul bănuiește ceva, dar atât de vag și neintemeiat! Iozefina agresivă nu mărturisește nimic. Își bate conștiințios maioneza. Pentru ea totul e aranjat în modul cel mai firesc. Amantul ei condamnat la moarte își ispășește astfel vina necredinței lui și rămâne și numai al ei. Nici o femce alta nu are să îl mai ia. Iar Iozefina are să-l urmeze dincolo în moarte. Și-și procură abil o cantitate de veronal. O revedem mai târziu în camera lui Tunichtgut întinsă pe pat moartă.

Alături în cabaret se cântă și se petrece. În apartamentul bogat de jos un adolescent desfrănat vrea să forțeze o slujnicuță cinstită să-i cedeze. Nevinovați ispășesc nedrept. Vinovați trăesc liberi înainte. Justiția oamenilor a lovit orbesc. Și'n toate încăperile casei, a cărei fațadă pentru noi s'a ridicat, viața zămisliță din patimi și instincte își continuă cursul.

Iozefina — D-na Pitoëff — ne prinde dela primul cuvânt cu același mijloace simple cu acelaș aer firesc. Destăinuirile ei de femce amoroasă, felul primitiv de a înțelege și aplica justiția, scena sugrumării și scena baterii maionezei sunt toate tot atât de impresionante deși așa de diferite. La sfârșit trupul ei aruncat pe pat e real mort și țepăn.

Amantul ei Tunichtgut — Dl. Pitoëff — creează pe deantregul tipul secătorei după care se închină unele femei. E răsfățat, mincinos, pervers, vulgar și totuși candid uneori și simplu. În fața juraților răspunsurile lui candido și ghiduse sunt dezarmante.

Poate a părut neînțeles urora îndrăzneala autorului de a face pe Tunichtgut să fie condamnat la moarte, chiar din voința femeii ce-l adoră. Dar fie-care dragoste își are legile ei. Celelalte trei femei îl iubesc toate până la urmă și-l regretă toate. Era un amant! Dar speța nu-i pierdută. Se pare că-i va urma boxeurul.

Pe Etelea tip desăvârșit de femelă senzuală ne o redă perfect D-na Mayane. În sfârșit e o piesă care te impresionează. Ași dori s'o revăd la București pe scena vreunui teatru.

LUCREȚIA PETRESCU

CUM SE INFORMEAZĂ STREINĂTATEA ASUPRA ARTEI ȘI LITERATURII NOASTRE

Nu odată am avut ocazie să citesc în presa sau—în revistele streine — dări de seamă asupra literaturii și artei de la noi. De cele mai multe ori, sunt informații incomplete, tendențioase, și, în mai totdeauna, cronate. Reclamații cari umblă să se facă în streinătate cunoscuți, crezând că „printr'o notă prizărită într'o pagină neroadă” vor cuceri opinia publică streină sau Parisul, asemenea notițe, articole sau preținse studii nu ne sunt de nici un folos. Cititorii serioși pentru a-și face o părere asupra literaturii sau artei unui popor au nevoie să judece prin ei înșiși, să nu fie trași de nas de informatori interesați sau anonimi. Cea mai bună propagandă ar fi să dăm traduceri bune din ce au mai bun scriitorii sau poeții noștri și reproduceri artistice cât de multe. Desigur că asemenea traduceri nu se fac de azi pe mâine, cer mult timp, încurajare și chiar ajutor pentru editorul care riscă să impue o carte admirabilă, dar necunoscută.

Din nenorocire, traduceri bune din românește în alte limbi sunt foarte puține și tocmai până acum nu s'au tălmăcit operele cele mai originale și cele cari interesează publicul strein. E un *pium desiderium* pentru viitor.

Noi credem că va veni timpul când literatura noastră să intereseze și pe alții,—iar acei cari o vor studia dintre streini, vor încerca a o traduce. Spiritul obiectiv și neprevenit va găsi opere demne de tradus și cunoscut în Apus, ca și în restul lumii. Până atunci, însă, ar trebui măcar să se informeze, în mod onest streinătatea și să nu se publice bazaconii, cari compromit și pe cel ce le scrie și cauza pe care o deservește.

În ziarul „Le Temps” din 27 Aprilie, d. Léon Thévenin, corespondentul particular al marelui organ parizian în București, publică un fel de eseu asupra săptămânice poeziei române. După câteva considerațiuni de istorie literară foarte vagi (publicistul francez omite poeți de valoarea lui Dimitrie Bolintineanu, Duiliu Zamfirescu), d. Thévenin face aprecieri de caracter general. D-sa crede că avem un număr considerabil de poeți (nu toți cei ce scriu poezii sunt poeți sau o calitate oficială pentru a fi poeți) și crede că poezia română este încă în perioadă lirică. Onoratul publicist este de părerea acelor cari, își închipue că toate popoarele evoluează la fel: astfel că România, care conținea de un secol ca stat independent, era natural după d-sa, să nu meargă așa repede.

Toate genurile literare s'au născut la noi, deodată cu Renașterea politică: Alexandrescu este un mare poet liric, un magnific poet didactic și un neîntrecut fabulist. Alexandri este poet liric, epic, dramatic: nuvelist și foarte destins în genul epistolar.

Nu mergem mai departe.

Naivități de cele provenite din ignoranța subiectul tratat abundă în articolul sus menționat. D. Thévenin vorbește de poeți ortodoxi, foarte puțini, și de revista „Gândirea”; deși au fost la noi reviste cari au jucat un mare rol, cum au fost *Convorbiri Literare*, *Viata Românească*, etc., de cari nici nu pomenește

Astfel aflăm că d. Adrian Maniu, poet modernist, este un poet tradiționalist, iar d. Blaga, imitator al lui Rilke și al școlii nebuloase teosofice ca un poet „du terroir”, al pământului, Bacovia, care a scris două trei poezile acceptabile, este un poet „de premier plan”; Arghezi, autorul poeziilor cu „păduchi” și „fesse”, un alt mare poet, iar Ion Barbu, — care depășește limitele normalului — este un fel de Valéry. Cu asemenea aprecieri te strici de râs. Este inutil să mergem iarăși mai departe.

Constatăm doar cum se încearcă inducerea în eroare a publicului strein de intereseați cari cred că nici nu vor fi prinși cândva cu șoaldea. Credem că inspiratorii d-lui Thévenin sunt de vină.

Nici nu se pomenește poeți puternici ca George Grigorian, Ionel Pavelescu — care a tradus minunat pe Hérédia — (cea ce cred că interesează mai mult publicul francez). Nici un cuvânt despre Victor Eftimiu, Mircea Rădulescu, Alfred Moșoiu, Al. T. Stamatiad și câți alții! Și Victor Eftimiu e cel mai de seamă autor dramatic actual; Mircea Rădulescu a tradus „L'Aiglon” și „les Romanesques” — ceea ce e ceva iarăși pentru francezi, iar Alfred Moșoiu a tălmăcit admirabil Lafontaine—ceea ce iarăși nu e puțin pentru a fi știut în Franța!

Și ce minunate lucruri avea de constatat d. Thévenin pentru literatura și cultura franceză! Poate, nicăiri, în lume influența Franței n'a fost mai mare, mai decisivă de cât asupra acestui stat de aproape de două zeci de milioane! În toate domeniile spiritului, în artă, în literatură, în administrație, în armată, în marină, peste tot înrăutățirea franceză a fost considerabilă. Poate, la noi, este contingentul cel mai mare de intelectuali care știu francezește, care citesc publicațiile și cărțile franceze. Un ziarist francez, observator obiectiv și cercetător dezinteresat, a putut constata de curând că în România se citește mai mult francezește decât în toate coloniile franceze laolaltă. O fi ceva exagerat, dar adevărul nu este departe.

D. Thévenin avea de constatat că sub presiunea și în atmosfera ideilor revoluției franceze, de la întâile decade ale secolului trecut, s'au dus copiii de boeri în Franța, unde au studiat și s'au luminat și de unde au adus înapoi în țara lor, faclă de lumină pentru redestepțarea poporului român. Și acești tineri de atunci se cheamă: Mihail Cogălniceanu, Ion Ghica, Vasile Alexandri, Costache Negri, C. A. Rosetti, frații Ion și Dimitrie Brătianu și așa mai departe.

Ar fi aflat, ziaristul francez că la optzeci și șase ani, Grigore Alexandrescu știa pe din afară Meropa lui Voltaire, epistolele lui Boileau și fabulele lui Lafontaine! Că Alexandrescu, în fabule, avea de maestru pe acest mare poet, în satire a fost elevul lui Boileau și Voltaire, în lirică, discipolul lui Lamartine!

Putea afla că marele talent al lui Bolintineanu s'a dezvoltat imitând în „O fată tânără pe patul morții”, *La jeune captive* a lui Chénier, iar această poezie a zguduit adânc publicul românesc. Pentru prima oară lumea cultă a putut gusta a-

cel farmec neîntrecut al ritmului elegiac, cea măsură cadențată de expresii fericite și de cuvinte cu adâncă rezonanță sufletească, ce nu le putea simți citind poeziile sarbede ale lui Conachi și ale altora.

Tot de la Francezi, de la Michelet și Lamennais pornește minunatul talent al lui Bălcescu, care a scris nemuritoarea „Cântarea României” cu versete infocate biblice ca în „Paroles d'un Croquant”. Ce să mai vorbim de Alexandri, așa de variat, atât de original și așa de complex, care își făcuse toată cultura în franțuzește și care scria limba lui Voltaire ca pe a lui proprie! Într-o carte a d-lui profesor Dronhet asupra influenței franceze în opera lui Alexandri, găsim elementele unei influențe covârșitoare franceze asupra bardului dela Mircești. Tot așa și Macedonchei s'a inspirat din romanticii francezi în întreaga sa operă. A fost poetul care a mănuit, cu o deosebită fericire, versurile franceze și a scris în această limbă stihuri de toată frumusețea. Numai vorbim de poeta Elena Văcărescu care și-a scris opera în franțuzește. E un capitol cu totul separat, ce nu ne interesează aici.

Ideele Franței, literatura sa, arta sa, au găsit în România un ecou, cari a început acum o sută și ceva de ani, și care răsună și azi.

Chiar dintre cei contemporani, marii maestri ai literaturii franceze încă au discipoli la noi. Ion Minulescu pornește dela La Fougère și Verlaine, Stamatiad din Baudelaire, cărtia i-a tradus o parte din operă; Ionel Pavelescu din Hérédia, pe care nu numai că l-a imitat în neîntrecutele sale sonete, dar și l-a tradus ca nimeni altul. Alfred Moșoiu, Horia Furtună, Mircea Rădulescu sunt discipoli ai poezilor contemporani; dela Francezi au învățat sonoritatea versului, forma impecabilă și construcția simetrică a frazei. În matca ei principală, poezia română s'a dezvoltat sub inspirația celei franceze. Dar aceasta nu înseamnă că poeții noștri au fost niște imitatori de rând. Din contră, ei s'au dezvoltat la lumina și căldura geniului francez, așa cum acesta, la rândul său, s'a încălzit la vatra clasicității greco-romane.

Poeții dintre cei mai mari, ca Eminescu și Coșbuc, poeți remarcabili ca Iosif și Cerna s'au dezvoltat sub influența mai mult a literaturii germane, fără însă, prin aceasta să-și fi pierdut cât de puțin din marea lor originalitate.

În enumerarea noastră de mai sus am trecut cu vederea doi poeți foarte caracteristici ai literaturii noastre, pe Duiliu Zamfirescu și pe Dimitrie Angel, amândoi adăpați la cea mai pură poezie latină, cel dinăți inspirat din izvoare italienești, cel de al doilea, din izvoare franceze. Dar aici nu facem un istoric al literaturii române.

Ne-am mărginit numai să arătăm o lacună a informatorilor streini asupra literaturii noastre. De altfel un corespondent cari nu cunoaște nici limba, nici istoria poporului român, — în treacă prin țara noastră, nu putea face mai mult de cât a făcut. Informatorii săi au fost de rea credință și unilaterali și nu numai lipsa de informație personală și directă a publicistului a contribuit la alcătuirea articolului.

ION FOTI

plastica

EXPOZIȚIA G. PETRAȘCU

— CĂMINUL ARTELOR —

de MIHAIL GH. CONSTANTINESCU

În contra vicisitudinilor prezente, expoziția talentatului pictor G. Petrașcu este o revelație. Este revelația frumosului cu tot cortegiul său de înțelegere superioară, de înaltă întruchipare plastică, pus în lumina senină și fără prihană a realității.

Desigur că timpurile actuale nu sunt lipsite de pictori viguroși, cari să ducă mai departe flacăra nestinsă a idealului.

Pictorul G. Petrașcu apare pe deasupra tuturor impunându-se printr-o concepție specifică care te face să pătrunzi adevărul până în cutele lui cele mai ascunse. Pictura lui Petrașcu nu este o operă de simboluri, de filozofie plastică, de imaginație echilibrată, de construcție de efemeră metafizică. Nu este nici o operă fotografică.!

Lucrările sale reprezintă manifestarea cea mai senină a unei vibrațiuni de continuă însuflețire. Fiecare tablou are o viață aparte, peste care se revarsă cu o bogăție de tonuri, ingeniozitatea coloristică atât de puternic susținută de pictorul G. Petrașcu.

Factura picturii sale este reprezentată cu succes în cele mai bine de 150 de lucrări expuse în sălile Regina Maria. Toate sunt pătrunse cu minuțiozitate de senti-

mentul purului adevăr. Realitatea este redată așa cum este ea, nefalsificată, nealterată de nici o simțire idealistă, ca atare nesdruncinată în temelia ei.

Sunt deajuns câteva elemente modeste pentru a construi un ansamblu. Astfel — sub titlu de exemplu, *natura moartă* (55) — un blid lângă câteva cărți — reprezentată prin excelență, puternica concepțiune a expozantului: redarea într'un cadru simplist, bogăția măiastră a tonalităților.

De acelaș caracter de dibăcie coloristică sunt însuflețite toate lucrările pictorului G. Petrașcu. Printre altele îmi vin în minte, din mulțimea celor văzute: *înțoarcerea dela câmp, Lina cărturăreasa, interior de atelier* — puternică analiză de mediu, *biserică veche (București), case roșii, clopotniță veche, case din Turlucaia, casă din Târșoviște, sau vedere la Toledo, curte venețiană* (1), *curte arabă ș. a. m. d.*

Cine vrea să înțeleagă factura deosebită a pictorului Petrașcu, nu are nevoie să aleagă o pânză mare cu multe elemente. Este deajuns să analizeze bunăoară *case în Mangalia* (50) unde pulsația ne cesară unei opere de artă și stilistica cu atențiune tratată este realizată prin prisma multicoloră a tonalităților.

Selecțiunea specificului duce în mod inevitabil — în speță — nu la creierca unei școale, unei doctrine aparte, ci la menținerea unui echilibru de superioară interpretare între elementele studiate și nuanțarea lor prin linie și culoare.

Acest lucru a înțeles pictorul Petrașcu mai bine ca oricare altul, exprimând realități nealterate, realități totuși adorate în elementele ei principale prin anularea aparențelor în fața justului.

De aceea natura apare redată așa cum este ea!

Dar mai mult — natura — este prinsă în momentele mișcării, nu în cele de odihnă. Mișcarea continuă și tumultuoasă a unei ape, razele parcă mișcătoare ale soarelui ce luminează o casă, toate redau dinamica naturală, dau viața necesară și colfului îndepărtat al naturii veșnic schimbată în aparențe.

Pentru expozantul dela „Căminul artelor“ înțelegerea acestor lucruri, a luat de mult drumul realizărilor fericite.

D. G. Petrașcu este incontestabil unul din pictorii cei mai talentați ce se manifestă printr-o strălucită fecunditate în energia desenului și o revelatoare putere în nuanțare.

EROINA NECUNOSCUȚĂ

de LUCREZZIA KAR.

Între simbolurile găsite de epoca noastră, cel mai măreț și mai patetic este acela al Eroinei necunoscută. Este glorificarea — nu a unui general scântecător de aurării și decorații, a unui conducător cu grad nobil și înalt, — ci a umilului soldat carne de tun, rezemat în eroismul lui simplu și în al cărui suflet timid și schematic, trăiește o imensă iubire de țară.

Noi, femeile n'avem fericirea de a muri în vijelia unei lupte pe care istoricii s'o descrie în capitole lungi și artiștii s'o immortalizeze în bronz și marmoră... O înțelepciune mai obscură ne este sortită nouă și o moarte mai puțin glorioasă.

Dar viața unor femei nu e mai puțin vijelioasă și lupta lor mai puțin eroică, în taina existenței casnice și familiale.

Câte eroisme obscure, câte bătălii date vieții și câștigate asupra fatalității și des-tinului...

Femeia din clasa de mijloc — eroină necunoscută și nerăsplătită de nimeni, care duce pe umeri, o viață întreagă, greutatea unui menaj cu puține resurse, împovărat de multe ori, de copii mici, de părinți neputincioși... Fără slugi care să le ajute, fără alt sprijin moral, de cât dragostea de copii și de casă, de câte ori femeia simte că șovăe sub greutatea muncii...

Și când un copil se bolnăvește... Când vede cum s'a abătut ca o furie neagră, asupra dulcii și scumpei vieți, amenințarea

supremă; când pe o pernă albă ca un linteiu, delirează fruntea pierdută a copilului ei, cine a măsurat vrăodată grozăvia de durere a mamei? Cine știe cu câtă bravură declară ea război boalei și nenorocirii, cum luptă în nopți fără somn, cu dușmanca ce vrea să-i ia copilul, cum toată ființa ei, multiplicată, ridicată de asupra ei însăși într-o holărire supremă, slidează nenorocirea ce se dă înapoi, în fața puterii ei de speranță?

A!... Trupul ăsta mic, arzând de febră, ochii ăștia rătăciți, buzele astea arse, pieptul ăsta agitat... viața asta amenințată... nu sunt ele bătăliile cele mai crude ale mamei și victoriile cele mai decisive?

Ea nu pot vedea o femeie bătrână, o bunăoară zdrobită de existență și a cărei ultimă rază de tinerețe s'a refugiat în ochi, după cum când soarele apune rămân multă vreme iluminate ferestrele cele mai înalte ale unui palat, nu pot vedea o duioasă și blândă ruină a ceea ce va fi fost tânăr, slobod, strălucitor, fără ca să mă cuprindă o adâncă grațitudine, o dulce afecțiune recunoscătoare. Îmi pare că mie mi-a dat o parte din darurile și puterea ei, că și eu am contribuit cu egoismul și cruzimea mea inconștientă ca viața să fi săpat, să fi mutilat, să fi rui-nat cu atât de aprigă răutate, acest trup, acest suflet... Și aș vrea să-i înapoiez ceva din ce i-am luat, să-i redau în respect și bunățate, ceea ce mi-a dat în îngrijiri și iubire.

Câte eroine necunoscute!... Dacă ne-am coborâ în casele lucrătorilor... câte exemple de abnegare simplă, de bunățate desăvârșită, de muncă stăruitoare și continuă! O viață, o viață întreagă de muncă fără preget — iată existența femeilor din proletariat și mica burghezie.

În picioare din zorii zilei, casa de curățat, copii de îmbrăcat, masa familială de pregătit... Nici o zi de răgaz, nici o cheltuială de prisos, căci altfel umilul buget se dezechilibrează primejdios.

Ei bine, în această umilință, eu găsesc o nespusă grandoare. Această luptă continuă, cu mii de forțe îndărătnice și obscure, cu ostilitatea lucrurilor cum a zis Jules Renard, cu amenințările din afară, cu greutatea dinăuntru, mi se pare de un eroism vrednic de cea mai nobilă răsplată.

Umila luptătoare, albina vrednică ce duce cu bravură lupta fără preget a vieții, e tot atât de mare ca un soldat la bătălie.

Niciodată un sculptor nu va tăia în marmoră, umila și resemnata ei figură, generațiile nu vor pune coroane și buchețe, la mormântul ei modest, fără mausoleu de piatră, săpat creștinește în pământ și cu cruce de lemn la cap.

Doar în sufletele câtorva, a miciei sale familii, va trăi amintirea ei duioasă. Dar această amintire este statuia cea mai sublimă, în umilința și trăinicia ei!

aşa şi-aşa...

CE SĂ CĒTIM? se numeşte articolul de îndrumări publicat de pr. I. Agârbiceanu în „Cultura poporului” (324). Pentru mulţimea căreia i se adresează — articolul bine venit.

În acelaş număr: Către sate de subsemnatul.

SALŪTAM revenirea la literatură a d-lui Soare I. Manolescu — dela care aşteptăm însă lucruri mai bine — mai asemănătoare cu versurile de tinereţe.

MOLDOVA DE JOS se numeşte revista Universităţii populare din Galaţi. Ultimul număr ne aduce o bogată materie: literară, culturală şi informativă. Semnează: despre: Mişcarea culturală la Galaţi, d. Al. Nicolescu; versuri: d-nii: C. Z. Buzdugan (Albatrosul din Baudelaire); C. I. Caranfil (Moş Gheorghe); Gr. Vēja; minunatul fragment „Grădina raiului” şi pastelul „Primăvara”; d-na Alexandrina Crăciun-Fostini; Sonetul „Musca”, iar d-ra Cornelia Buzdugan: fantasticul „Descântec”.

Urmează paginile de proză ale d-lor: I. Gheringer, Gr. Cotlaru, N. N. Lenguceanu, I. Licea, G. Aburel; interesante consideraţii sociale (Ideea rusă şi Europa) de G. Aburel, consideraţii ştiinţifice şi o bogată cronică locală sau generală din care ese în evidenţă cât de frumos e drumul pe care calcă această instituţiune culturală. Noi felicităm pe energicii conducători şi le urăm: spor mai departe. Le atragem atenţiunea însă că oraşul Galaţi are nevoie — pedeoparte — de o revistă pur literară, pedealta, — de o arhivă. Nu s'ar putea împărţi „Moldova de jos”?

PERSISTENŢA „CONVORBIRI-LOR LITERARE” merită cu atât mai mult rânduile de faţă cu cât începând cu anul al 63-lea ele apar reorganizate în bine, într'un număr de pagini îndestulător şi cu materie — mai multă diversă de cât pur literară — aleasă. În câteva numere ne vom ocupa de cele 4 fascicule apărute.

Un articol despre Dr. Davilla (2 portrete şi un autograf) — semnat de dr. Z. G. Petrescu în legătură mai mult cu „firea nestemată a marelui dispărut” aduce No. 1 al „Convorbiri-lor literare”.

LUMEA PRIN CARE AM TRECUT se întitulează amintirile valorosului prozator I. Slavici. În No. 1 se publică partea privitoare la viaţa de şcolar. Fără îndoială că lectura lor devine interesantă şi prin informaţiile pe care ni le aduce şi prin darul povestirii.

D-NA ALEXANDRINA CANTACUZINO publică, în acelaş număr, interesanta comunicare făcută la Institutul Social despre: Convenţiunile internaţionale pentru protecţia muncii femeii şi a copilului. E un raport succint, serios şi complet în legătură cu această chestiune.

CURIER BIBLIOGRAFIC. Încă o dovadă de bogata desfăşurare a scrisului românesc este indicele de mai jos cuprinzând titlurile câtorva dintre ultimele volume apărute:

traduceri din *literaturile clasice*: N. I. Herescu: *Lirica lui Horaţiu*; St. Bezdechi: *Ovidius-Tristia*;

pedagogice: Pestalozzi: *Cum îşi învaţă Gertruda copiii* (trad. I. C. Petrescu); I. C. Petrescu: *Şcoala şi viaţa*;

sociologie: Eugeniu Speranţa: *Fenomenul social ca proces spiritual de educaţie*; *romane*: Cezar Petrescu: *Calea Victoriei, La Paradis General*; Emil Dorian: *Profeteşi şi Paiate*; Mihail Drumeş: *Sfântul Părer*; Gib. Mihăescu: *Braţul Andromedei*;

Diverse:

N. Crevedia: *Epigrame*; Leoneanu: *Profiluri şi opere contemporane*;

clasici comentari: I. Slavici (sub îngrijirea d-lui Sc. Struţeanu); N. Bălcescu (sub îngrijirea d-lui P. P. Panaitescu).

Fireşte că recomandăm cu plăcere cititorilor noştri această bogătie de producţiuni literare indigene şi contemporane care dacă nu ajung totdeauna desăvârşirea, sunt o suficientă dovadă de plinătatea sufletului românesc.

Intrucât ne priveşte — vom avea plăcerea să revenim asupra unora.

CONTINUAND să dăm toată atenţiunea muncii dezinteresate şi creştineşti care se desfăşoară la „Fântâna Darurilor” — revistă de cultură creştină — condusă cu atâta măsură de preotul Toma I. Chiricuţă, vom zăbovi, un moment, asupra numărului 4 ilustrat prin colaborarea atâtor intelectuali ca d-nii: V. Băncilă (care continuă interesantul studiu despre: formaţia religioasă a învăţătorului), Al. Lascarov-Moldovanu, N. N. Răutu, păr. Gh. Comana, I. Gr. Oprişan etc.

Numărul se deschide cu unele „însemnări pe marginea Evangheliei în ziua de Paşti: „Mormântul cel gol” — a păr. Chiricuţă — care se remarcă, uneori şi ca priceput mănitor al condeiului — ca un adevărat scriitor religios; ca versuri aduce psalmii ineputabilului Const. Goran: *Lângă cruce şi Călătorii sub soare*.

Socotim reliefaarea acestei munci ca o obligaţie morală şi nu putem de cât regreta că — pentru prezentarea ei — nu avem posibilitate să rezervăm mai mult spaţiu.

TOT DIN SUMARUL „Convorbiri-lor literare” (Ian. 1930):

Studii:

Uşă Mihail: *Filosofia lui Emile Meyersohn*;

Dr. I. E. Păunel: *Viaţa şi opera lui H. C. Andersen*;

Ing. N. P. Panaitescu: *Cu cine mergem? Cu Germania sau cu Italia?*

Popescu Mihail: *Ocupaţia Principatelor române de Ruşi şi Austriaci între 1853—1857*;

Eduard S. Konya: *Ce-am văzut în Olanda: în general studii foarte interesante dar accesibile mai mult specialiştirilor*.

LITERATURA şi puţină şi mediocră. Excepţie: poema d-lui A. Mândru: *Fata*

Morgana — în special ca limbă şi descriere — şi poate Taina vieţii a d-lui Eug. Ciuchii, nesigură ca formă.

La cronică ni se vorbeşte despre nefericitul cântăreţ, profesorul Mircea Dăscălescu-Mugur, mort la Câmpina în 1924. Aşteptăm publicarea operei acestuia de o gingăsie feminină spre a ne putea opri mai mult la inspiraţia fostului colaborator, al „Convorbiri-lor”.

VALOAREA EDUCATIVĂ A ARTEI este o problemă care a preocupat totdeauna omenirea, fără ca, toluşi, să înceteze de a fi de o arzătoare actualitate.

De astă dată o discutăm, cu incontestabilă pricepere şi cu caracteristică putere de analiză, d. G. G. Antonescu în No. 3 al „Revistei generale a învăţământului”, lată cele 3 puncte în care se sintetizează importanţa educativă a artei:

1. Ea pune în valoare o latură preţioasă a vieţii noastre sufleteşti, aceea care se caracterizează... prin conexiunea intimă dintre sentiment şi intuiţie;

2. Artă stimulează creaţia nu numai în momentul producerii operii... ci şi când o contemplăm datorită aceluşi fenomen de insimţire, de proiectare a sentimentului asupra operei de artă;

3. Prin artă putem provoca în elevul nostru... dorinţa de a se crea pe sine, în armonie cu valorile morale, prin aceea elevaţie morală pe care o provoacă opera de artă.

AMANUNTE bibliografice despre Spiru Haret, ne dă, în acelaş număr d. M. Nicolescu.

ERNEST MEUMANN, viaţa şi activitatea pedagogică a acestuia formează materia unui interesant studiu pe care îl semnează d. Dionisiu Maior.

DEOSERIT DE UTILA ni se pare „Revista pentru moralizarea deţinutilor”, ajunsă, în anul al III-lea, sub priceputa conducere a d-lui Simion E. Niculescu. E o publicaţiune de al cărei rost precis ne dăna seama şi în sensul sprijinirii căreia nu putem de cât îndemna de toţi iubitorii de oameni.

Ultimul număr e scris cu pricepere şi cu dragoste de aproape de d-nii: Julian Teodorescu, păr. dr. Marin Ionescu, Gh. B. Ştefănescu, arh. Iuliu Scriban, Radu Mislea, Alex. V. Grosu, păr. I. Diaconescu Pavel Alex. Macedonsky etc., aduce versuri de D. Nanu, Vasile Militaru şi N. Tine şi traduceri din: Fr. Copée şi Turghenieff.

Numărul, tipărit cu îngrijire, se încheie cu numeroase însemnări folositoare şi cu notiţe despre „activitatea culturală în penitenciare”.

Hotărât lucru: merită felicitări şi ideea acestei publicaţiuni şi conducătorul şi susţinătorii ei sufleteşti.

P. I. P.

A apărut: în editura „Cartea românească” Bucureşti, monografia: „Un sol al biruinţei: POETUL ST. O. IOSIF”, de d. Paul I. Papadopol.

Literara

O seama de cuvinte

Voltaire era într'un turneu cu trupa care juca piesa sa „Roma dezrobită”.

Într'unul din orașe asista la spectacol și președintele de Montesquieu, care admira înaintea de a se termina piesa.

Voltaire, revoltat, se sculă de la locul ce-l ocupa și deșteptându-l strigă să audă toți spectatorii:

— Președintele Montesquieu se crede în audiență!

Agripina, mama lui Nerone, consulta oracolele de soarta fiului său pe care dorea să-l vadă cât mai repede pe tron cu prețul oricărui sacrificiu. Oracolele îi prezisera:

— Nerone va domni dar va omori pe mama sa!

— Poate să mă omoare, dar numai să domnească cât mai repede!

Voltaire fu întrebat de un prieten ce crede despre vârsta oamenilor!

— Nu știu, spuse Voltaire, dar privesc lumea ca femea cochetă care-și ascunde vârsta!!

Sculptorul Bouchardon, un admirator infocat al lui Omer, spuse după ce citi „Eliada”:

— Natura a crescut enorm în ochii mei, iar oamenii, mi se par așa de mari, că nu-i mai recunosc!!

Domnișoara Laguerre, dela Opera Mare, găsea că vocea sa se pozează mai bine consumând vin mult înaintea spectacolului. Chiar spectatorii, puteau observa uneori, acest lucru, în serile când ea cânta.

Într'o seară, când cânta „Ifigenia în Turida”, un spectator spuse vecinului său de bancă: Am putea zice mai de grabă: „Ifigenia în Bourgogne”!

Renan n'avea prea multă considerație pentru arta dramatică. Un vienez nonagenar, care a trăit mult timp la Paris, povestește întâlnirea sa la un spectacol cu autorul „Vieții lui Isus. Cunosând cât de vastă era erudiția sa, străinul își exprimă surpriza, că celebrul scriitor își mai găsește timp de a frecventa teatrul.

— Inchipuiți-vă, răspuse Renan, că aveți un sac atât de plin cu nuci, că una singură nu ar mai putea să încapă, și totuși se mai poate introduce în sac orez.

O americană cumpără de curând un desen de Picasso și nu mai înceta cu elogiile. Exclamările admirative încetând, frumoasa cumpărătoare întrebă:

— Ce reprezintă asta, maestre?

— Exact trei mii de franci, doamnă!

b a z a r

DETECTIVUL REGINEI

Unul din cele mai importante personaje dela palatul regal din Buckingham este un om cu o înfățișare insignifiantă, îmbrăcat întotdeauna într'un costum de haine de aceeași tăietură, taciturn și rezervat. Acesta este detectivul personal al reginei Angliei și a fost și detectivul fostei Regine Victoria.

Însărcinarea lui este aceea de a supraveghea în timpul nopții, din afară, apartamentele reginei Mary.

Între orele 5—10 p. m. el face de straje în sus și în jos pe poteca ce duce dela zidul grădinii palatului, sub fereastra dormitorului reginei, până la colțul fațadei în stil georgian ce domină peluzele de iarbă. Dela 10 seara până la 1 dimineața, când este schimbat, el are datoria să supravegheze mica terasă ce se află sub dormitorul și sub camera de baie a regelui.

Detectivul este de serviciu în fiecare noapte, fie că regina se află sau nu la Londra.

Când suverana e la palat el are sub ordinele lui o echipă de poliști.

Nu rareori se întâmplă atunci ca regina să iasă, către orele 10, pe terasă, și să dea ochi cu el, să-l întrebe câteva cuvinte sau chiar să rămâie mult timp în conversație cu acest credincios slujitor.

TELEVIZIUNE TEATRALĂ

Technica modernă face necontentit progrese. Iată încă una din cuceririle științei. Cinci sute de spectatori au văzut și auzit în sala teatrului Schenectady din New-York reprezentația unui vodevil dată într'un laborator electric de la o mie de mile distanță. Aceasta a fost prima demonstrație de televiziune făcută cu ajutorul unui ecran suficient de mare spre a se putea urmări jocul artiștilor din toate colțurile sălii de spectacol. Viziunea a fost mult mai clară ca aceea a primelor scene filmate. Spre a face spectacolul mai variat a apărut pe scenă un actor negru în carne și oase, și un altul, tot negru, pe ecran. Ambii au interpretat un sketch, mișcărilor, gesturile și vorbele sincronizându-le cu ajutorul unui haut-parleur și a mai multor microfoane.

Experiența aceasta teatrală a fost posibilă grație dezvoltării luminii de înaltă intensitate într'o celulă Karolus plină cu nitro-benzol care absoarbe sau transmite lumina ca transmițătorul de televiziune.

MAETERLINCK CUMPARĂ UN CAZINO

Celebru scriitor Maurice Maeterlinck, autorul „Păsării Albastre”, a cumpărat casinoul neterminat Castellamare de la Mont Baron, o mahala a Nisei, scos în vânzare la licitație publică, întrucât fostul proprietar, contele de Mileant dăduse faliment.

Se afirmă că Maeterlinck va termina construcția, și casinoul se va deschide în sezonul viitor.

caricatura zilei

EXERCITII...

Chiriașul dela primul etaj: Cred că exercițiile mele de vioară nu vă aduc nici o supărare.

Cel dela parter: Ah, nu, nu! Încă tocmai mă pregăteam și eu să încep o serie de exerciții... de tragere la semn cu revolverul!

(London Opinion)

UN OASPE SIBARITIC

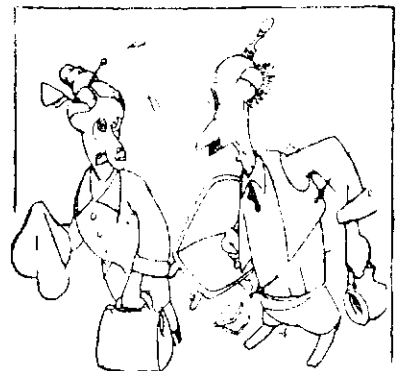

Gazda: Aveți o poftă de mâncare strănică!

Musafirul: Ah, dragă doamnă, aceasta e nimic! Ar trebui să mă vedeți în casele unde se mănâncă bine!

(A. B. C.—Madrid)

GHINION!

— Mă voi întoarce la mama mea pentru totdeauna!... Dă-mi o sută de lire pentru drum.

— Biletul costă numai cincizeci.

— Da, însă dus și întors....?

(Critica-Havana)

PAGINI UITATE

Ț A L...

de I. L. CARAGIALE

Țal... Ce este țal.

Este un substantiv român împământețit: înainte de împământețire, era verb german: însemna a plăti, — se scria zahlen și se citea țal'n.

Foarte des se întrebuițează acest verb în lumea noastră unde, cumpărându-se toate, trebuiesc firește toate plătite.

Când s'au înființat și la noi în țară berăriile, în secolul trecut, fiindcă la început toți berarii și chelnerii erau nemți, s'a introdus și acest verb țal'n dar numai în formă de infinitiv imperativ, cu înscunarea: să plătească! să plătim!

În multe limbi europene, între care și franceza și germana, infinitivul se întrebuițează ca imperativ impersonal, și la pozitiv și la negativ; dar, în limba noastră, forma infinitivului, și numai prescurtată, se întrebuițează mai înainte ca imperativ numai la persoana a doua singulară, și numai cu negațiune. Exemple:

„Taci, domnule! Nu țipa cucoană!”

„Plătește, nene! Nu plăti, țeto!”

Ce se întâmplă însă?

Dela o vreme, grație dezvoltării necentenit a agriculturii, industriei și comerțului României (pentru care totuși, trebuie să mărturisim, rămâne încă destul de făcut), luând căile noastre de comunicațiune un așa de îmbucurător avânt, Onor. Direcțiune generală a C. F. R. a avut ocaziunea să constate sărăcia limbii române, și a trebuit să recunoască necesitatea introducerii, prin regulament a infinitivului ca imperativ impersonal, fără ca și cu negațiune; — și asta (onoare ci!) pentru toți călătorii fără excepție de clasă sau de distanță de parcurs, la toate trenurile, fie accelerate, fie de persoane, mixte sau de marfă.

Astfel, în toate vagoanele noastre de călători citim: pe uși: „A nu se deschide până trenul oprește”; pe ferestre: „A nu se pleca în afară”; pe semnalul de alarmă: „A nu se trage decât în caz de mare pericol”;

În altă parte: „A nu se întrebuița în timpul opririi în stațiuni”;

în clasa III: „A nu se scuipa pe covoare”!

Iar în vagoanele de marfă, afară bine înțeles de cele cu încălețtură inflamabilă neasigurată:

„A nu se fumă”.

Critica istorică modernă ne învață că mersul înainte sau înapoi al omenirii este stăpânit de legi fatale; progresul odată urnit, ori într'un sens, ori într'altul, nu poate fi oprit de nimeni, de nimic. Așa, inovația Onor. Direcțiunii Generale C. f. r. a prins: încet-încet pretutindeni la noi se introduce infinitival ca imperativ chiar fără negație, pentru orice persoană și ocaziune.

Astfel, pe o sticlă de doctoric cu prafuri care s'așează la fund, citești: A se scutura înainte de a se întrebuița”; iar pe o cutiuță cu alifie: „A se spăla întâi bine cu săpun partea, apoi a se unge și a se lega cu o cârpă curată — după povață”.

La colțul unei case trase mai înăuntru de linia veche a străzii, citim, sub o ferăstruică hrizi-bizi: „A nu se face murdării pe zidul casei mele”.

Mergem mai departe, după legea progresului, și citim: „A nu se lipi afixe și orice alte necurățenii”.

La Moși, pe stâlpul unui mare umbrar de berărie: „A se plăti la moment. A nu se vorbi vorbe proaste. A nu se face scandal. A nu se pleca cu paharele și altele”.

În școlile primare, chemate, afară de instrucțiune, să dea și o educațiune civică tinerelor noastre generațiuni, adică nu numai să le lumineze spiritul, dar totodată să le cultive inima, și să le formeze caracterul, fiindcă o națiune are nevoie, ce e drept, de ridicarea nivelului intelectual, dar iarăși fără caractere nu merge, — în școlile primare zic, citim pe toți pereții: „A nu se sufla nasul cu degetele. A se purta batista curată”.

Iar, când trage clopotul de eșire, d. profesor se coboară de pe catedră și zice elevilor, cari fac sgomot ridicându-se nerăbdători din bănci:

— A se tăcea! A se asculta!... Măine vine d. revizor: a se ști bine Mircea-cel-Bătrân și revoluția dela 48, Unirea Principatelor Unite și Ștefan-cel-Mare!...

Băcții pornește ca niște mici dorobanți ce sunt, bătând din talpă soldățește foarte mândri — onoare lor! — pe când d. profesor strigă după ei până es pe poartă:

— A se eși în ordine! A nu face măgării pe stradă! A nu se 'njura! A se păstra igiena! A nu se mânca mult rahat!

D. profesor, pedagog învățat, este nu numai infinitiv, este categoric-imperativ. Atâtea destul despre imperativ! Să ne întoarcem la substantiv, de unde am pornit.

Vom citi, la vreme, în Dicționarul Academiei Române, când va apărea:

Țal — substantiv comun, de genul masculin pentru amândouă sexurile, — împiecat comercial, sau împiecată comercială; persoană însărcinată într'un local public de consumațiune cu încasarea plăților dela consumatori. Declinare regulată:

Nominativ — Țalul primește plata;
Genetiv — Chiulurile Țalului;
Dativ — i-a tras două palme Țalului;
Acuzativ — A chemat Țalul; sau: l'a 'njurat pe Țal;
Vocativ — Țal!

În genere, Țal are numai singular; la ocaziuni se 'mbulzează însă (ca de ex. sărbători naționale, vreo înmormântare rară, ori vreo manifestațiune politică), în localurile mari, așezate la vad bun, trebuiesc și trei Țali. Atunci, la pluralul provizoriu, se declină:

Nominativ — Țalii sunt murdari;
Genetiv — Obrăznicile Țalilor;
Dativ — li se trag chiuluri destule și Țalilor; iar a doua zi, când nu mai e năvală și „nu mai face trebuință”, patronul suprimă pluralul; dă afară (acusativ) doi Țali și rămâne numai cu singularul abitual — cu un Țal — destul!

Dar să lăsăm chestiunile academice, și să vedem cât înțeles filosofic, chiar din punctul de vedere al vieții practice poate cuprinde acest cuvânt de o singură silabă — Țal.

Am un prieten care 'mi zice totdeauna: — Eu, nene Iancule, n'am avut noroc de părinți care să 'nțeleagă de ce fel de copil dispunea, pe onoarea mea! Păcat că nu m'au dat să învăț filosofia! eu eșeam filosof, să nu crezi că spun mofturi! filosof: asta era nacafaua mea, nu negustor!

Și 'n adevăr, Mitică este un cap filosofic. Totdeauna când ne vedem, trebuie să-mi spună un aforism remarcabil. Cel din urmă de exemplu, trebuie să-l comunice, având mai ales în vedere împrejurările interesante în care mi l-a spus.

Atălăteri, întâlnindu-mă, zice:

— Nene Iancule, tocmai pe d-ta te căutam: deseară mănânci la noi — să nu zici nu! Avem un prânz!... și pe urmă o surpriză... mare!... În sfârșit, imposibil să refuzi! Graziella înțea foarte mult...

Pe consoarta amicului meu o chiamă din botez Nastasia, dar, de mult, toată lumea 'i zicem Graziella... Este pseudonimul ei — o intelectuală... Multă activitate... A publicat, în diferite reviste dela noi, și în străinătate, studii sociologice, importantissime, după cum susțin directorii respectivi... Graziella trebuie să fie cu un an mai tânără ca mine, dacă nu mai în vârstă; dar tot plăcută, plină de inimă, de avânt, de entuziasm... Nu putem zice că a fost frumoasă Graziella; dar grațioasă... și... oameni cu dare de mână...

Nici cuvânt, prin urmare, să refuz invitațiunea prietenului meu.

Ne-am întâlnit seara la „Mercur”. — a se lua un aperitiv imperativ! și apoi ne-am suit în sanie. Mitică, foarte vesel pe drum, mi-a spus acest frumos aforism:

— Nene Iancule, toate mulțumirile în lumea asta trebuiesc plătite. Dacă le plătești cu anticipație, și se par mai ieftine, dacă le plătești după, și se par prea scumpe.

— Bravo Mitică!

— Ei! nu, nene Iancule, să fi dispus eu de părinți care... dar, în sfârșit.

Am ajuns. Casele lui Mitică luminate a giorno... Sunăm... Graziella ne întâmpină radioasă...

— Gândeam că n'ai să vii, îmi zice.

— Se putea să nu ascult, scumpa mea amică, de ordinele d-tale?

Suntem cu toți invitați vre-o 12 inși, toți lumea aleasă din litere, științe, arte, dintre cari vre-o șase reporteri.

Ușile spre sala de mâncare se deschid.

La masă!... Dau brațul Graziellei...

Un prânz împărătesc! Și tot lucruri ușoare: Mezeluri, salam, ghiudem, limbă, lieurini, masline, icre de știucă și negre, supă de clapon cu patèle; pană de somn rasol; clapon ciulama; chifteluțe marinate cu tarhon; părjoală de nisetru; patriceni la grătar; un purcel la frigare; cataif; tortă; brânzeturii, fructe diverse; vin alb, negru, șampanie, etc.

Am mâncat din toate, trebuia: ca mai în vârstă în litere, științe și arte, stăteam la dreapta stăpânei casei.

După ce foarte greu m'am ridicat dela masă, pe la zece fără un sfert, am trecut în salon, unde ne așteptau figări, țigareti, cafele, des bombons et des liqueurs — adică în românește bomboane și

Interview-uri

...CU D-L I. A. BASSARABESCU

D. I. A. Bassarabescu reprezintă în literatura noastră un caz cu totul special. E un izolat. Volumele de proză ale domniei-sale nu reprezintă nici cel puțin cifra degetelor dela o mână. Primele două culegeri de schițe și nuvele au fost suficiente, totuși să-i ofere un fotoliu la Academia Română. Și pe bună dreptate. Cu dexteritatea unui horticultor olandez, a concentrat în cele nici o mie de pagini cât însumează opera domniei-sale, alăta esență de artă, că mica-i fermă literară n'ar putea fi răscumpărată de niciunul din latifundiarii scrisului nostru, oricât de talentat.

Cași domnul Brătescu-Voinești, violoncelul inimii acestui artist n'a vibrat de cât în afigere cu un anumit soi de suflète: modeste, burgheze ca stare civilă, dar cu totul boerești în fond. Nimeni n'a zugrăvit mai bine ca dânsul clasa aceea medie de mici și cumsecade familiști, funcționari de provincie mai alieș, cu orizontul lor hotărânic, cu modestele lor nezașuri și satisfacții. Gesturile, tabieturile și aspirațiile lor i-au prilejuit domnului Bassarabescu o manieră de încondeiere particulară, sub specia unui stil sobru și uunui umor discret, care înfeapă tot atât de amabil cât ghimpii unui buchet de trandafiri. E atâta umanitate, atât senin și atâta răcoare în bucățile acestui autor clasic, că i-am asemui opera cu un ostron

liniștit spre care trimitem să-l viziteze în vremurile acestea de arșiță a inspirației autentice, pe toți junii hotărâți să abordeze epicul.

Dacă am aruncat pe seama împrejurărilor faptul că domnul Basarabescu e dascăl de... geografie, nu ne-am putut explica niciodată ce pricini l-au determinat să facă politică, fie ea chiar conservatoare ori averescană. Sprâncenele acelea orgolioase și perechea aceea de mustăți Kaizeriene îi vor fi dat acestui suflet aristocratic, iluzia că poate excela într-o indeletnicire aspră și compromisă, cum e politica la noi? După câte știm, depe urma acestei aventuri, eminentul academician, locuitor și dascăl pololit la Ploești n'a avut decât neplăceri.

PROFESOR ȘI SCRITOR

Cu adâncă părere de rău trebuie să declar că tocmai situația mea de profesor secundar m'a îndepărtat dela o activitate literară mai amplă. Școala e un câmp larg de cunoaștere a oamenilor: pe mine însă n'ia împiedicat să scriu romanul și piesa ce le-am început de ani de zile. Nădăjduese totuși să găsească odată timpul prielnic ca să mă achiț mai întâiu față de mine apoi față de public.

Scriu, nu-i vorba, și greu. Revad mult înainte de a da la tipar. Vezi dumneata, într-o lucrare literară, trebuie să te îngri-

jești și de formă care trebuie să corespundă pe cât posibil fondului care e baza oricărei opere de artă durabile.

ERI ȘI AZI

Scriitori o duceau rău de tot înainte. Publicul cititor îi credea niște lighioane cu plete și lavarieră care fatal trebuie să sfârșească la ospiciu. Astăzi, majoritatea scriitorilor buni ocupă funcții înalte și descinzând în public, vede oricine că sunt și ei oameni ca toată lumea. Aceasta contribuie mult și la desfacerea cărții și am credința că pe viitor a fi scriitor poate constitui o carieră. Cu toată criza de azi publicul se ocupă de literatură și aplaudă călduros crearea de pensii văduvelor marilor dispăruți. Solicitudinii publicului, însă, trebuie să-i urmeze și aceea a statului

GEOGRAFIE ȘI... ARTA

...Sunt profesor numai de geografie. Am fost și de istorie și de limba franceză. Să vezi cum a fost: prin 1899, cu ocazia modificării legii capacității, eu suplineam — din întâmplare — o catedră de geografie la Focșani și cum întâia capacitate anunțată de minister a fost tocmai obiectul acesta, am ieșit al II-lea — și iată-mă până în ziua de azi profesând un curs care mi-a devenit cu fiecare an mai drag și pe care

lichioruri... Imi beau cafeau și zic amfizionului meu încet:

— Dragă Mitică, am consumat frumos, n'am ce zice: îți mulțumesc... Eu trebuie să mă retrag: mâine, foarte de dimineață, am treabă și sunt și cam rebegit de vremea asta: trebuie să mă culc mai de vreme... Cum am face rost de o sanie?

— Ei! bravo, răspuns el, nene Iancule! Cum se poate să pleci așa, fără tal?

Și râde...

— Vezi că mâine trebuie, zic eu.

Dar el mă întrerupe:

— Peste poate, nene Iancule! are Graziella să vă citească un studiu nou al ei: nu ți-am spus că, după masă, e și o surpriză... mare?... Uite-o, te caută.

M'a găsit Graziella. La rândul ei, îmi dă brațul, și trecem, urmați de toată lumea, în alt salon, unde trebuie să ascultăm lectura studiului celui nou:

„Femeia în istoria și în poezia poporană a Românilor, în trecut, în prezent și în viitor...”

Acest studiu va constitui subiectul a trei conferințe ce se vor ține de către autoare la Ateneul Român.

Ce mai începe vorba?... S'a isprăvit!...

Ne așezăm pe fotoliuri... Autoarea la masă, între două candelabre: eu, în fața ei; lângă mine, cam la spate, Mitică: de jurîmprejur, ceilalți mai tineri ca mine în literă, științe și arte...

Se începe...

„Tabla capitolelor. — Introducție: Ce a fost femeia în timpii primitivi, în antichitate, în evul mediu, în timpii mo-

derii... Ce are a fi, ce trebuie să fie în timpii viitori. Cap. I.: Femeia la Români în istoria și în literatura poporană, poezie, basme, proverbe, zicători, ghicitori, etc., ca bunică, mamă și soacră, ca soție, fiică, nepoată și noră... în trecut...”

Și așa mai departe 'n prezent și 'n viitor.

După citirea tablei capitolelor, Mitică s'aplecă la urechea mea și, răsând infundat, îmi șoptește:

— Tal! nene Iancule...

Eu întore gâtul să-i răspund ceva: iar autoarea ridicând ochii de pe teancul de file, zice foarte grațios dar destul de imperativ:

— Mă rog a se asculta toți când se citește!...

Și citește...

Simț, la un moment, capul prietenului Mitică dela spate, căzându-mi pe umăr... mă întore și-i zic ridicându-l:

— Ce faci Mitică?

— Mă rog, a nu se conversa nimeni când se citește...

...Și citește...

...Voi patruzeci și nu știu câte mii de sfinți Muceniei!... Să spun pe larg chinul meu?... de ce?... Să-mi facă un martir din jertfa lui o glorie?... Nu! asta i-ar înțuneca aureola... A mea trebuie păstrată pură, luminoasă, strălucitoare!... N'am furat-o!... Totuș chinul mă birue... Case odată, că s'aude peste masă, de unde, cu un zâmbet grozav:

— Mă rog a nu se cășca!...

...Și citește... Și Mitică, dela spate e fericit pe umerii bunului său amic, nenea Iancu.

...In sfârșit la două și zece ante-meridian, introducția și două părți ale primului capitol s'au citit... Rămân așa dar a se citi în viitoarele ședințe, după masă, urmarea din primul, celelalte două capitole și concluziunea. apoi, Notele...

Toți s'au ridicat de pe fotoliuri... Aplauze...

S'au risipit straniile celeste visuri ale chinului trecut dincolo de marginile puterii de înregistrare a conștiinței! Scutur din umărul meu pe Mitică... Voia să mă ridice... Nu pot... Sunt amorțit... înșepenit... Amicul meu, reconfortat, mă ajută, făcând să-mi trosnească încheeturile... Sunt în picioare... Sărut mâna crudei Graziella... Mitică mă duce până la sanie...

— Dragă Mitică mulțumesc din suflet pentru buna ta invitațiune! Am petrecut minunat — onoare țiel!... zic eu cu un ton pe care filosoful meu îl înțelege până 'n fund...

— De! nene Iancule: eu ți-am spus: așa e în lumea asta — a se plăti orice consumație!

— Mână, birjar!

E un ger!... Sănia se deslipește cu greu din loc și pornește scârțâind, pe când amicul meu îmi strigă, răsând infinitiv:

— Tal, nene Iancule!... a se vede!a!

Măntore și-i strig și eu, categoric:

— A se slăbi, Mitică!

I. L. CARAGEALE

am căutat să-l fac școlarilor tot așa de plăcut. Eu, bineînțeles, vream să mă fac profesor de română.

COLEGII

În ce privește colegii mei de limba română — neliterați — n'am făcut o anchetă. Știu însă că în Capitală catedrele acestea sunt ocupate de critici și de profesori eminenți. În legătură cu aceasta însă, să-ți povestesc ceva: fiind student, scriam la „Revista Nouă” a lui Hajdeu și la celebrele „Convorbiri literare”. Ei bine, nici un coleg de-ai mei dela literă nu știa că eu scriu. Entuziasmul pentru vreo năvelă nouă îl găseam printre colegii și prietenii mei dela medicină și drept cari, vezi bine, erau mai la curent cu literatura! Poate că și astăzi tot așa s'or fi petrecând lucrurile.

MANUALELE ȘCOLARE

Personal, nu am să mă plâng că nu am fost trecut în manuale. D-I Mihail Dragomirescu mi-a făcut această cinste în mai toate cărțile sale. Cred, totuși că orice autor de lucrări didactice nu trebuie să neglijeze pe scriitorii în viață și chiar atunci când n'o face să procedeze fără patimă în alegerea materialului.

Vreau să relev — și te rog s'o scrii — că dela o vreme am observat că majoritatea elevilor candidați la bacalaureat se servesc de o așa zisă istorie a literaturii române, alcătuită de un domn Loghin, profesor din Bucovina, care, am constatat, e cu totul străin de noțiunea literară.

EROII MEI

— pe cei mai mulți i-am cunoscut în realitate. Toți fac parte din lumea burgheză, totuși, pentru cine ar vrea să le definească psihologia, am căutat să redau dintre ei pe acei al căror suflet e aristocratic.

Viața țărănească n'o cunosc. În Voicu am căutat să mă apropiu de ea. Am convingerea, cu toată literatura țărănească ce s'a făcut de 20 de ani încoace, că dela maestrul Creangă nimeni n'a înțeles-o și n'a redat-o mai bine. S'a exagerat prea mult nota idilică și cea naționalistă.

POEZIE

— citesc multă și-mi place atunci când e subtilă. Îmi plac în deosebi pastelurile. Dintre poezii de azi, îmi place Ion Pillat, mai ales ca pastelist; Nichifor Crainic, Minulescu, Bacovia și alții cari, regret mult că nu îmi vin acum în minte. Dintre cei tineri, George Dumitrescu, un grațios pastelist, Sandu Tudor (care mi-a fost și elev) și acum de curând Petre Strihan al cărui volum „Penumbre”, mi-a produs o adevărată plăcere. Pot spune că acesta din urmă mi-a deschis porțile poeziei mai noi. Bine înțeles că tinerii aceia cari fac poezie cum se zice *trăsnită*, nu pot să mă intereseze. Dintre reviste mă bucur că cele câteva existente pot să lupte cu greutatea timpului.

PROZA

— de asemenea citesc destul de multă mai ales în limba franceză. Maupassant, Alphonse Daudet și dintre cei de azi frații Tharaud sunt autorii mei favoriți. Franjuji știu să selecționeze conflicte sufletești importante intrigând pe cititor asupra mersului ascendent al acestor conflicte. Literatura apuseană a ajuns la perfec-

ția: cu mijloace simple să poată da mult. Romancierii noștri construiesc în așa fel că lectura în totdeauna lăncezește, nu te mai interesează dela o vreme. Aș dori ca cititorul român nerăbdător să-și poată găsi romanul care să-l cucerească, să-l facă să uite neccazurile zilelor de azi. Bineînțeles nu vreau să spun că prefer romanul de senzație.

Avem multe romane bune azi, totuși un scriitor așa cum îl văd eu n'ar trebui și nici nu poate să dea mai mult decât unu sau cel mult două romane cu adevărat bune.

Material avem din abundență. Societatea românească azi, haotică, în prefacere, ar putea fi prinsă cu greu într'un cadru literar. Romancierii ca Cezar Petrescu și Ionel Teodoreanu în privința aceasta, sunt în stîma mea deosebită. Liviu Rebreanu e un prozator european. Duiliu Zamfirescu a fost, de asemenea, un mare romancier. Tănase Scatiu e o creație superioară.

SCRIITORI DISPĂRUȚI

Pe lângă olimpicul Maiorescu, am cunoscut foarte bine pe Gârleanu cu care am fondat societatea scriitorilor români. Am purtat cu el o corespondență foarte interesantă pe care voiu căuta s-o public cândva. Era de o delicateță dusă până la suavitate. Era merit spre destinul lui prin însăși firea lui de poet. Avea conștiința datoriei față de familia lui și grija ei îl prăpădea. Din scrisorile lui se vor vedea și alte laturi ale acestui suflet ales.

Despre Vlahuță am o amintire plăcută. Eram la Constanța și mă pomeneam c'un mandat de 150 lei (era o sumă pe atunci!) fără să știu de unde-mi vin. Toemai la înapoierea în București, întâlnindu-l, mi-a spus că el mi i-a trimis: alesese, fără să mă întrebe câteva din bucițile mele și le publicase într-o bibliotecă de popularizare. Vlahuță avea astfel de atențiuni delicate față de tinerii scriitori.

Ziaristică n'am făcut. La *Epoca* de pe vremuri publicam câte ceva dar rar și mai ales răspundeam în chestiuni personale: eram inspector în învățământul secundar pe atunci. Am cunoscut însă la acest ziar pe Al. Antemireanu, un ziarist care făcea și literatură frumoasă și articole impresioniste, epigrame gustate ș. a. Era un om reflexiv, delicat. A murit tânăr. Era fecior de preot.

POLITICIAN!

Da am făcut și politică. De un an însă am părăsit-o. După moartea lui Alecsandru Marghiloman, politica românească a

luat aspecte noi cu care nu mă pot împăca ușor. Dar, vorba francezului, *qui a bu boira* — și nu e deci exclus să reintră în politică.

Împins de împrejurări locale să fac politică, m'am dus la Titu Maiorescu să-l întreb. Acesta mi-a spus că din orice partid aș face parte, pentru el rămân același scriitor prețuit. Am intrat, se înțelege, alături de Nicolae Filipescu, făcând apoi cunoștință cu Marghiloman și Arion.

Contactul cu acești trei oameni superiori era pentru mine o adevărată înălțare sufletească. Tustrei erau de o distincțiune și de o cultură rare. Biblioteci bogate și opere de artă își desfășeau ochiul când îi vizitai, iar în convorbiri și în discursurile lor citau din scriitorii români chiar dintre cei mai tineri și făceau observații asupra literaturii. Se cunoștea că crescuseră la școala lui Maiorescu.

EDITURILE

Mai la toate am tipărit câte o carte. Și la „Cartea Românească” și la „Cultura Națională” și la Steinberg și la occidentul G. Ciornei. De toți am fost mulțumit. Am scos o carte și la Socec, dar...

S. S. R. — LA PUTERE

E regretabil în adevăr că la S. S. R. au loc disensiuni de felul celor petrecute de curând. Părerea mea e ca președinte să fie ales în totdeauna dintre scriitorii al căror partid e la cârmă. Societatea ar avea posibilitatea să fie mai mult sprijinită, — n'ar fi cum se spune, niciodată în opoziție.

Il cunoscusem acum doi ani în Cercul Sburătorului. Citea cu un farmec egal nume de Brăescu, una din bucițile domniei-sale.

Convorbirea de mai sus am avut-o în restaurantul Gării de Nord, unde și face popasul dintre orele de curs, împărțite la Liceul din Ploesti și o școală comercială din Capitală.

Îmi pare rău că lipsa de spațiu m'a oprit să scriu toate vorbele bune ce mi-a spus despre un literat de marcă tot așa de singuratic, Virgil Cioflec, mare erudit și unul din puținii prieteni și comentatori ai pictorului Luchian.

Trenul de Carpați s'a pus în mișcare. Domnul Basarabescu a apărut la geam luându-și râmăș bun. Eu mi-am scos pălăria și i-am fluturat filele pe care-i stenografiasem declarațiile de mai sus.

N. CREVEDIA

O frumusețe care
durează toată viața

Acesta este privilegiul femeilor, pentru cari
întrebuițarea Cremei, Pudrei și Săpunului
Simon este o întinerire zilnică.

CRÈME SIMON
PARIS